

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2020 оны ... дүгээр
сарын ... -ны өдөр

Улаанбаатар
хот

МОНГОЛ УЛСЫН ШҮҮХИЙН ТУХАЙ /Шинэчилсэн найруулга/

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын шүүхийн тогтолцоо, зохион байгуулалт, үйл ажиллагаа, шүүгчид тавих болзол, шаардлага, түүний бүрэн эрх, эрх зүйн байдал, шүүхийн бие даасан, шүүгчийн хараат бус байдлыг хангах, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл болон Шүүхийн сахилгын хорооны бүрэн эрх, зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны журмыг тогтоох, шүүхийн иргэдийн төлөөлөгчийн эрх зүйн байдлыг тодорхойлохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Монгол Улсын шүүхийн хууль тогтоомж

2.1.Монгол Улсын шүүхийн хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

3.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

3.1.1.“шүүх” гэж Монгол Улсын Үндсэн хууль болон энэ хуульд заасны дагуу байгуулагдан хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэж, заавал биелүүлэх шийдвэр гаргадаг шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүнийг;

3.1.2.“дагнасан шүүх” гэж эрүү, иргэн, захиргаа зэрэг шүүн таслах ажиллагааны төрлөөр дагнан байгуулагдсан шүүхийг;

3.1.3.“шүүгч” гэж хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу томилогдож, шүүгчийн тангараг өргөсөн шүүх эрх мэдлийг хэрэгжүүлж байгаа Монгол Улсын иргэнийг;

3.1.4.“нөлөөллийн мэдүүлэг” гэж хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүнд аливаа этгээдээс нөлөөлөх гэж оролдсон бүх үйлдлийг тэмдэглэн баталгаажуулсан баримт бичгийг;

3.1.5.“шүүгчийг сэлгэн ажиллуулах” гэж шүүгчийн мэргэшил, ур чадварыг сайжруулах, шүүн таслах ажиллагааны дадлага эзэмшүүлэх, туршлага

судлуулах, шүүгчийн ажлын ачааллыг тэнцвэржүүлэх, шүүхийн хүний нөөцийг оновчтой байршуулах зорилгоор өөрийнх нь зөвшөөрлийг үндэслэн шүүгчийг адил шатны өөр шүүхэд хоёр жил хүртэл хугацаагаар ажиллуулахыг;

3.1.6.“шүүгчийг шилжүүлэх” гэж шүүхийг татан буулгах, өөрчлөн зохион байгуулах болон энэ хуульд заасан бусад тохиолдолд өөрийнх нь зөвшөөрлийг үндэслэн шүүгчийг адил шатны шүүхэд томилохыг.

4 дүгээр зүйл.Шүүхийн эрхэм зорилго

4.1.Шүүх дараах эрхэм зорилготой байна:

4.1.1.Монгол Улсын тусгаар тогтнол, бүрэн эрхт байдал, Үндсэн хуульт байгууллыг бататган бэхжүүлж, хамгаалах;

4.1.2.хүний эрх, эрх чөлөөг хамгаалах, зөрчигдсэн эрхийг сэргээн эдлүүлэх;

4.1.3.хууль дээдлэх, шударга ёсыг бэхжүүлэх;

4.1.4.хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх, эрх зүйн соёлыг дэлгэрүүлэх.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ ШҮҮХ ЭРХ МЭДЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЗАРЧИМ

5 дугаар зүйл.Шүүхийн тогтолцооны нэгдмэл байдал

5.1.Монгол Улсын шүүхийн тогтолцоо /цаашид “Шүүхийн тогтолцоо” гэх/ нэгдмэл байх бөгөөд шүүх зохион байгуулалтын хувьд бие даасан байна.

5.2.Шүүхийн тогтолцоо, зохион байгуулалтыг Монгол Улсын Үндсэн хууль болон энэ хуулиар тогтоож, шүүхийн тогтолцооны нэгдмэл байдлыг хангана.

5.3.Монгол Улсад шүүх эрх мэдлийг гагцхүү Монгол Улсын Үндсэн хууль болон энэ хуульд заасны дагуу байгуулагдсан шүүх хэрэгжүүлнэ.

5.4.Дагнасан шүүхийн үйл ажиллагаа, шийдвэр нь Монгол Улсын дээд шүүх /цаашид “Улсын дээд шүүх” гэх/-ийн хяналтаас гадуур байж үл болно.

6 дугаар зүйл.Шүүхийн бие даасан, шүүгчийн хараат бус байдал

6.1.Шүүх эрх мэдэл бүрэн эрхээ хууль тогтоох болон гүйцэтгэх эрх мэдлээс хараат бусаар бие даан хэрэгжүүлнэ.

6.2.Шүүх нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуульд захирагдаж, аливаа этгээдийн хүсэл зоригоос хараат бус байж шүүх эрх мэдлийг бие даан хэрэгжүүлнэ.

6.3.Шүүхийн бие даасан, шүүгчийн хараат бус байдлыг алдагдуулсан хууль тогтоомж болон хэм хэмжээний акт гаргахыг хориглоно.

6.4.Бүх шатны шүүхийн шүүгч, Ерөнхий шүүгч бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхдээ бусад шүүгчийн шүүн таслах ажиллагаанд хөндлөнгөөс оролцох, тухайлсан хэрэг, маргаантай холбоотой заавар өгөх, удирдамжаар хангах, шүүгчид тодорхой хэрэг, маргааныг нэр заан хуваарилах зэргээр шүүгчийн хараат бус байдалд халдахыг хориглоно.

6.5.Шүүх нь Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасны дагуу нийлүүлэх эд хөрөнгө, зээл, тусламж, олон улсын болон хүмүүнлэгийн тусламжийн төсөл, хөтөлбөрөөс бусад гадаад, дотоодын хүн, хуулийн этгээдээс аливаа хэлбэрээр хандив, санхүүгийн туслалцаа авахыг хориглоно.

6.6.Бүх шатны шүүхийн шүүгчийн орон тоо нь шүүхийн бие даасан, шүүгчийн хараат бус байдлыг хангаж, шүүх эрх мэдлийг хэрэгжүүлэхэд хүрэлцээтэй байна.

6.7.Шүүх бие даасан төсөвтэй байх бөгөөд шүүхээс үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах нөхцөлийг төр хангана.

6.8.Шүүхийн төсөв Улсын дээд шүүх, аймаг, нийслэлийн шүүх, сум буюу сум дундын, дүүргийн шүүх, дагнасан шүүх болон Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн сахилгын хорооны төсвөөс тус тус бүрдэнэ.

6.9.Шүүхийн хэвийн үйл ажиллагааг тасралтгүй явуулах, дэмжлэг үзүүлэх, аюулгүй байдал болон судалгаа, мэдээллээр хангах үндсэн чиг үүрэг бүхий захиргааны байгууллага байх ба түүний эрх зүйн байдалтай холбогдсон харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.

6.10.Шүүх өөрийн байртай байх бөгөөд шүүх, шүүхийн захиргааны байгууллагын байр төрийн хамгаалалтад байна.

6.11.Шүүхийн байранд шүүн таслах ажиллагаанаас өөр үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.

6.12.Шүүх эрх мэдэл хөгжлийн бодлоготой байх бөгөөд түүнийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж, Улсын дээд шүүх, Засгийн газартай зөвшилцөн Улсын Их Хуралд уламжилж, батлуулна.

7 дугаар зүйл.Шүүх хууль дээдлэх, гагцхүү хуульд захирагдах

7.1.Хууль дээдлэх нь шүүхийн зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны үндсэн зарчим мөн.

7.2.Шүүхээр хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх ажиллагаатай холбогдсон харилцааг хуулиар зохицуулна.

7.3.Шүүх хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэхдээ Монгол Улсын Үндсэн хууль, түүнд нийцүүлэн гаргасан, албан ёсоор нийтлэгдсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээг хэрэглэнэ.

7.4.Хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэхэд хэрэглэх хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ нь Монгол Улсын Үндсэн хуульд нийцээгүй, эсхүл харшилсан гэж

шүүх үзвэл тухайн хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг түдгэлзүүлж, тухайн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээний талаарх саналаа Улсын дээд шүүхэд гаргана.

8 дугаар зүйл.Хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байх

8.1.Монгол Улсад хүн бүр үндэс, угсаа, хэл, арьсны өнгө, нас, хүйс, нийгмийн гарал, байдал, хөрөнгө чинээ, эрхэлсэн ажил, албан тушаал, шашин шүтлэг, үзэл бодол, боловсрол болон бусад байдал, түүнчлэн хуулийн этгээдийн өмчийн хэлбэр, төрлөөс үл хамаарч хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байна.

9 дүгээр зүйл.Мэтгэлцэх зарчим

9.1.Шүүн таслах ажиллагааг мэтгэлцэх зарчмын үндсэн дээр явуулна.

9.2.Шүүгдэгч, хохирогч, нэхэмжлэгч, хариуцагч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгч, прокурор болон бусад оролцогчдыг шүүх хуралдаанд мэтгэлцэх эрхээ хэрэгжүүлэх боломжоор тэгш хангана.

9.3.Шүүх хуралдааны үеэр мэтгэлцэх журмыг хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх холбогдох хуулиар зохицуулна.

10 дугаар зүйл.Гэм буруутайд тооцож үл болох

10.1.Гэм буруутай нь хуулийн дагуу шүүхээр нотлогдох хүртэл хэнийг ч гэмт хэрэг үйлдсэн гэм буруутайд тооцож үл болно.

11 дүгээр зүйл.Шүүхийн үйл ажиллагаан дахь иргэдийн оролцоо

11.1.Анхан шатны шүүх хэрэг, маргааныг хамтран шийдвэрлэхдээ ил тод байдал, шударга ёс, олон нийтийн хяналтыг бий болгох зорилгоор иргэдийн төлөөлөгчийг хуульд заасан журмын дагуу оролцуулна.

12 дугаар зүйл.Шүүн таслах ажиллагаа явуулах хэл

12.1.Шүүн таслах ажиллагааг монгол хэлээр явуулна.

12.2.Монгол хэл мэдэхгүй, эсхүл хараа, сонсгол, хэл ярианы бэрхшээлийн улмаас өөрийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлоо илэрхийлэх чадвар хязгаарлагдмал хүн өөрийн эх хэл, эсхүл сайн мэдэх хэл, бичиг, дохио зангаа, тусгай тэмдэгт ашиглан орчуулагч, хэлмэрчийн тусламж авах эрхээр хангагдана.

13 дугаар зүйл.Шүүхийн үйл ажиллагаа нээлттэй, ил тод байх

13.1.Шүүхийн үйл ажиллагаа олон нийтэд нээлттэй, ил тод байна.

13.2.Шүүх хуралдааныг хуульд тусгайлан зааснаас бусад тохиолдолд нээлттэй явуулна.

13.3.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол шүүх хуралдааны явцын дуу, эсхүл дуу-дүрсний бичлэгийг зохих журмын дагуу баталгаажуулж, архивт хадгална.

13.4.Шүүх өөрийн цахим хуудастай байх бөгөөд шийдвэр, үйл ажиллагаагаа нийтэд тогтмол мэдээлж байна.

13.5.Шүүх хэрэг, маргааныг хэрхэн шийдвэрлэсэн тухай төрийн болон албаны, хүн, хуулийн этгээдийн хуулиар хамгаалагдсан нууцад хамаарахаас бусад мэдээллийг олон нийтэд мэдээлж болно.

13.6.Төрийн болон албаны, хүн, хуулийн этгээдийн хуулиар хамгаалагдсан нууцад хамаарахаас бусад тохиолдолд шүүх хуралдааныг цахимаар болон телевизээр дамжуулах бөгөөд холбогдох журмыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл батална.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ МОНГОЛ УЛСЫН ШҮҮХИЙН ТОГТОЛЦОО

14 дүгээр зүйл.Шүүхийн тогтолцоо

14.1.Шүүхийн үндсэн тогтолцоо нь Улсын дээд шүүх, аймаг, нийслэлийн шүүх, сум буюу сум дундын, дүүргийн шүүхээс бүрдэнэ.

14.2.Анхан болон давж заалдах шатны шүүхийг тойргийн зарчмаар байгуулж болно. Шүүхийг тойргийн зарчмаар байгуулахад энэ хуулийн 15.4-т зааснаас гадна иргэн шүүхэд хандах эрхийн баталгааг хангах, шүүгчийн ажлын ачааллыг тэнцвэржүүлэх, шүүхийн үйлчилгээг иргэнд хүртээмжтэй хүргэхэд чиглэсэн байна.

14.3.Шүүхийг эрүү, иргэн, захиргааны зэрэг шүүн таслах ажиллагааны төрлөөр дагнан байгуулж болох бөгөөд дагнасан шүүхийн үйл ажиллагаа, шийдвэр нь Улсын дээд шүүхийн хяналтаас гадуур байж үл болно.

15 дугаар зүйл.Шүүх байгуулах, өөрчлөн байгуулах, татан буулгах

15.1.Шүүхийг Монгол Улсын Үндсэн хууль болон энэ хуульд заасан журмын дагуу зөвхөн хуулиар байгуулж, өөрчлөн байгуулж, татан буулгана.

15.2.Улсын дээд шүүхийг Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан журмын дагуу байгуулна.

15.3.Улсын дээд шүүхээс бусад шүүхийг байгуулах, өөрчлөн байгуулах, татан буулгах, түүний байршлыг тогтоох асуудлыг Улсын дээд шүүх, Засгийн газартай тус тус зөвшилцсөн Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн Улсын Их Хурал шийдвэрлэнэ.

15.4.Шүүхийг байгуулах, өөрчлөн байгуулах, татан буулгах, байршлыг тогтоохдоо түүний харьяалан ажиллах нутаг дэвсгэрийн хэмжээ, хүн амын тоо, шийдвэрлэгдсэн хэрэг, маргааны тоог харгалзан үзнэ.

15.5.Шүүхийг байгуулах, өөрчлөн байгуулах, татан буулгах, байршлыг тогтоох асуудлыг боловсруулахад харгалзах энэ хуулийн 14.2, 15.4-д заасан

шалгуур үзүүлэлтийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл нь Улсын дээд шүүхтэй зөвшилцөн батална.

16 дугаар зүйл.Шүүхийн бүрэлдэхүүн

16.1.Бүх шатны шүүх Ерөнхий шүүгч, шүүгчдээс бүрдэнэ.

16.2.Шүүхийг тухайн шүүхийн Ерөнхий шүүгч тэргүүлнэ.

16.3.Ерөнхий шүүгч, танхимын тэргүүний бүрэн эрх, шүүгчийн нийтлэг бүрэн эрхийг энэ хуулиар, шүүн таслах ажиллагааг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон тодорхой бүрэн эрхийг хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх холбогдох хуулиар тус тус зохицуулна.

16.4.Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгчийн түр эзгүйд түүнийг тухайн шүүхэд хамгийн олон жил шүүгчээр ажиллаж байгаа танхимын тэргүүн, бусад шүүхийн Ерөнхий шүүгчийн түр эзгүйд түүнийг тухайн шүүхэд хамгийн олон жил шүүгчээр ажиллаж байгаа шүүхийн танхимын тэргүүн, эсхүл шүүгч тус тус орлоно.

16.5.Анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч адил шатны өөр шүүхэд томилолтоор ажиллаж болно. Томилолтоор ажиллах нийтлэг журмыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл батална.

17 дугаар зүйл.Шүүгчийн нийтлэг бүрэн эрх

17.1.Шүүгч дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

17.1.1.шүүх хуралдааныг даргалах;

17.1.2.шүүх хуралдааныг товлон зарлаж, түүний оролцогчдыг тогтоох;

17.1.3.шүүх хуралдааны бэлтгэлийг хангах ажлыг шүүхийн тамгын газартай хамтран зохион байгуулах;

17.1.4.хэрэг, маргааныг шүүх бүрэлдэхүүнээр хянан шийдвэрлэхэд оролцох;

17.1.5.хуульд зааснаар дангаараа хянан шийдвэрлэх хэрэг, маргааныг Монгол Улсын нэрийн өмнөөс шийдвэрлэх;

17.1.6.шүүх бүрэлдэхүүнтэйгээр хянан шийдвэрлэж байгаа хэргийн талаар шүүгч саналаа бие даан гаргах, тусгай саналтай бол бичгээр гаргаж хэрэгт хавсаргах;

17.1.7.баривчлах, цагдан хорих асуудал хариуцсан шүүгчийн хувьд баривчлах, цагдан хорих санал, хүсэлтийг хянан шийдвэрлэх;

17.1.8.шүүн таслах ажиллагааг хуульд заасан дэг, журам, хугацааны дагуу явуулах нөхцөлийг бүрдүүлэх, шүүх хуралдааны дэг зөрчсөн хэргийн оролцогч болон бусад этгээдэд хуульд заасан арга хэмжээ авах, шийтгэл оногдуулах;

17.1.9.ерөнхий шүүгч, давж заалдах болон хяналтын шатны шүүхийн шүүгчид нэрээ дэвшүүлэх, хуульд зааснаар Ерөнхий шүүгчийг орлох;

17.1.10.Шүүгчдийн зөвлөлийн төлөөлөгч, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн мэргэшлийн болон сахилгын хорооны гишүүнд нэрээ дэвшүүлэх;

17.1.11.албан үүргээ цалгардуулахгүй, хууль зүйн чиглэлээр оюутанд үнэлгээ тавих эрхгүйгээр багшлах болон эрдэм шинжилгээний ажил эрхлэх;

17.1.12.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

17.2.Шүүгч холбогдох хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэхэд шаардлагатай баримт бичиг, бусад мэдээлэл, тэдгээрийн хуулбарыг хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаан дахь оролцогчдын хүсэлтээр зохих байгууллага, албан тушаалтан, иргэнээс шаардан гаргуулах эрхтэй бөгөөд тухайн этгээд шүүгчийн шаардсан баримт бичиг, мэдээллийг үнэ төлбөргүй гаргаж өгөх үүрэгтэй.

17.3.Шүүгч энэ хуулийн 17.2-т заасан баримт бичгийг үрэгдүүлэхгүй байх, эх хувиар авсан баримт бичгийг буцааж өгөх үүрэг хүлээнэ.

18 дугаар зүйл.Ерөнхий шүүгчийн бүрэн эрх

18.1.Ерөнхий шүүгч энэ хуулийн 17 дугаар зүйлд зааснаас гадна дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

18.1.1.тухайн шүүхийг дотоод, гадаад харилцаанд төлөөлөх;

18.1.2.энэ хуулийн 19.1-д заасан шүүгчдийн зөвлөгөөнийг товлон зарлах, хуралдуулах, удирдах, гарсан шийдвэрийн биелэлтийг зохион байгуулах;

18.1.3.шүүх хуралдааныг даргалах, хуульд өөрөөр заагаагүй бол шүүх хуралдаан даргалагч болон шүүх бүрэлдэхүүнийг томилсон шийдвэрийг албажуулах;

18.1.4.иргэдийг хүлээн авах ажлыг хуулийн дагуу зохион байгуулах;

18.1.5.иргэн, хуулийн этгээдээс ирүүлсэн өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх ажлыг зохион байгуулах;

18.1.6.шүүгчид энэ хуулийн 74.1.10-т зааснаас богино хугацааны чөлөө олгох эсэхийг Шүүгчдийн зөвлөгөөнөөр хэлэлцүүлэн шийдвэрлэх болон Хөдөлмөрийн дотоод журамд заасан чөлөөг дангаар олгох;

18.1.7.хэргийн хөдөлгөөний ерөнхий удирдлага, хяналтыг хэрэгжүүлэх;

18.1.8.шүүхийн практик, тоон мэдээлэлд үндэслэн шүүн таслах ажиллагааны чанар, үр дүнгийн талаар шүүгчдийн зөвлөгөөнд мэдээлэл хийх.

18.2.Ерөнхий шүүгч бүрэн эрхийнхээ хүрээнд захирамж гаргана.

19 дүгээр зүйл.Шүүгчдийн зөвлөгөөн

19.1.Шүүхэд тухайн шүүхийн нийт шүүгчээс бүрдсэн шүүгчдийн зөвлөгөөн /цаашид “Зөвлөгөөн” гэх/ ажиллана.

19.2.Зөвлөгөөн тогтмол хуралдаж, дараах асуудлыг хэлэлцэн шийдвэрлэнэ:

19.2.1.тодорхой хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэхээс бусад шүүхийн дотоод ажлын зохион байгуулалт, журмыг хуульд өөрөөр заагаагүй бол тогтоох;

19.2.2.шүүх хуралдаан даргалагчийн дарааллыг тогтоох;

19.2.3.хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх шүүгчийг болон шүүх бүрэлдэхүүнээр шийдвэрлэх хэрэгт оролцох шүүгчийг томилох дарааллыг тогтоох;

19.2.4.шүүгчийг мэргэшүүлэх сургалтын саналаа Шүүхийн ерөнхий зөвлөлд уламжлах;

19.2.5.тухайн шүүхийн Ерөнхий шүүгчийг шүүгчид дундаасаа сонгох;

19.2.6.хэрэг, нэхэмжлэл, гомдол, хүсэлт хуваарилах журмыг батлах;

19.2.7.энэ хуулийн 18.1.8-д заасан мэдээлэлтэй танилцах;

19.2.8.энэ хуулийн 20.1-д заасан Шүүгчдийн зөвлөлийн хуралдаанд оролцох тухайн шүүхийн шүүгчдийн төлөөллийг холбогдох журмын дагуу сонгох;

19.2.9.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

19.3.Тухайн шүүхийн шүүгчдийн олонхийн саналаар ээлжит бус Зөвлөгөөнийг зарлан хуралдуулж болно.

19.4.Зөвлөгөөн хуралдааныхаа дэгийг өөрөө тогтооно.

19.5.Тухайн шүүхийн шүүгчдийн дийлэнх олонхи оролцоноор зөвлөгөөнийг хүчинтэйд тооцох бөгөөд энэ хуулийн 19.2-т заасан асуудлыг зөвлөгөөнд оролцсон шүүгчдийн олонхийн саналаар шийдвэрлэж тогтоол гаргана. Зөвлөгөөнөөс гаргасан тогтоолын биелэлтийг Ерөнхий шүүгч зохион байгуулна.

19.6.Хэрэг, нэхэмжлэл, гомдол, хүсэлт хуваарилах журам нь урьдчилан мэдэх боломжгүй, тохиолдлоор хуваарилах нөхцөлийг хангасан байх бөгөөд энэ шаардлагыг цахим программ хангамж ашиглан хэрэгжүүлж болно.

20 дугаар зүйл.Шүүгчдийн зөвлөл

20.1.Шүүх эрх мэдлийн өөрөө удирдах ёсыг хэрэгжүүлэх зорилго бүхий анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн нийт шүүгчдийн олонхи, Улсын дээд шүүхийн шүүгчдээс бүрдсэн шүүгчдийн зөвлөл /цаашид “Зөвлөл” гэх/ ажиллана. Зөвлөл хоёр жил тутам хуралдах бөгөөд дараагийн хурлын товоо өөрөө тогтооно. Шүүгчдийн зөвлөлийн хуралдаанд оролцох анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчдийн тоог тухайн шүүхийн шүүгчийн тоонд хувь тэнцүүлсэн байдлаар шүүх бүрээс төлөөлөл оролцохоор тогтооно.

20.2.Зөвлөл дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

20.2.1.Зөвлөл хуралдааны дэгээ тогтоох;

20.2.2.Зөвлөлийн төлөөлөгч сонгох журмыг батлах;

20.2.3.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Мэргэшлийн болон Сахилгын хорооны бүрэлдэхүүнд орох шүүгчийг сонгох, эгүүлэн татах;

20.2.4.Шүүгчийн ёс зүйн дүрмийг олон нийтээр хэлэлцүүлж, хуульд нийцүүлэн батлах;

20.2.5.шүүх эрх мэдлийн хүрээнд дагаж мөрдөх хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох саналыг Улсын дээд шүүхэд уламжлах;

20.2.6.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Сахилгын хорооны үйл ажиллагааны тайланг сонсох;

20.2.7.шүүхийн үйл ажиллагаатай холбоотой бусад асуудлыг авч хэлэлцэх, зөвлөмж гаргах.

20.3.Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгчийн гаргасан, эсхүл бусад шүүхийн Ерөнхий шүүгчдийн олонхийн саналд үндэслэн Зөвлөлийн ээлжит бус хуралдааныг зохион байгуулж болно.

20.4.Зөвлөлийн хуралдаанд сонгогдсон нийт шүүгчдийн дийлэнх олонхи нь оролцвол хүчинтэйд тооцох бөгөөд шүүгч биеэр оролцох боломжгүй тохиолдолд түүнийг цахимаар санал өгөх боломжоор хангана.

20.5.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Мэргэшлийн болон Сахилгын хорооны гишүүнд нэр дэвшигч шүүгчийг нууц санал хураалтаар сонгоно.

20.6.Шүүгчээр таван жил ажиллаагүй, сахилгын шийтгэлтэй шүүгчийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Мэргэшлийн болон Сахилгын хорооны гишүүнээр сонгохгүй.

20.7.Зөвлөлийн хуралдаанаар хэлэлцсэн асуудлыг оролцогчдын олонхийн саналаар шийдвэрлэж, тогтоол гаргана.

20.8.Зөвлөлийн хуралдааны зохион байгуулалтын асуудлыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл хариуцна.

21 дүгээр зүйл.Шүүхийн бэлгэ тэмдэг, тамга, тэмдэг, хэвлэмэл хуудас, албан хэрэг хөтлөлт

21.1.Шүүх соёмбо, өөрийн нэр бүхий тамга, тогтоосон загвараар үйлдсэн тэмдэгтэй байх бөгөөд албан бичгийн болон шүүхийн шийдвэрийн хэвлэмэл хуудас хэрэглэх, хуульд нийцүүлэн баталсан албан хэрэг хөтлөх журамтай байна.

21.2.Шүүх бэлгэ тэмдэгтэй байх бөгөөд түүний загвар хэрэглэх журмыг Улсын дээд шүүх батална.

22 дугаар зүйл.Шүүхийн шийдвэр

22.1.Шүүх шийдвэрээ Монгол Улсын нэрийн өмнөөс гаргана.

22.2.Шүүхийн шийдвэрийг бичих аргачлал, журмыг Улсын дээд шүүх тогтооно.

22.3.Шүүх хэрэг, маргааныг хянан хэлэлцээд гаргасан шийдвэр нь дараах хэлбэртэй байна:

22.3.1.анхан шатны шүүх шийтгэх ба цагаатгах тогтоол, шүүхийн шийдвэр, шүүгч шийтгэвэр;

22.3.2.давж заалдах шатны шүүх магадлал;

22.3.3.хяналтын шатны шүүх тогтоол.

22.4.Энэ хуулийн 22.3-т зааснаас бусад тохиолдолд хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх ажиллагаатай холбогдуулан шүүх тогтоол, шүүгч захирамж гаргана.

22.5.Шүүх хамтын зарчмаар хэрэг, маргааныг хянан хэлэлцэхдээ олонхийн саналаар шийдвэр гаргана.

22.6.Шүүх бүрэлдэхүүнд оролцсон бүх шүүгчид шийдвэрт гарын үсэг заавал зурна.

22.7.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол бүх шатны шүүх шийдвэрээ шүүхийн шийдвэрийн нэгдсэн цахим санд байршуулна. Шүүхийн шийдвэрийг эмхэтгэн хэвлэж болно.

23 дугаар зүйл.Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх

23.1.Хуулийн хүчин төгөлдөр шүүхийн шийдвэрийг хүн, хуулийн этгээд заавал биелүүлэх үүрэгтэй.

23.2.Шүүхийн шийдвэрийг хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр биелүүлээгүй бол хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу албадан гүйцэтгэнэ.

23.3.Хуулийн хүчин төгөлдөр шүүхийн шийдвэрийг санаатай биелүүлээгүй, эсхүл биелүүлэхэд зориуд саад учруулсан этгээдэд хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

23.4.Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаатай холбогдсон харилцааг тухайлсан хуулиар зохицуулна.

24 дүгээр зүйл.Шүүхийн судалгаа, сургалтын хүрээлэн

24.1.Шүүхийн судалгаа, шинжилгээ, сургалтын асуудлыг хариуцсан Шүүхийн судалгаа, сургалтын хүрээлэн Улсын дээд шүүхийн дэргэд ажиллана.

24.2.Шүүхийн судалгаа, сургалтын хүрээлэнгийн чиг үүрэг, бүтэц, орон тоо, үйл ажиллагааны дүрмийг Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч Шүүхийн ерөнхий зөвлөлтэй зөвшилцөн батална.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХ

25 дугаар зүйл. Улсын дээд шүүх, түүний бүрэн эрх

25.1. Улсын дээд шүүх нь Монгол Улсын шүүхийн дээд байгууллага бөгөөд хяналтын шатны шүүх мөн.

25.2. Улсын дээд шүүх шүүн таслах ажиллагааны төрлөөр хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх эрүү, иргэн, захиргааны хэргийн зэрэг дагнасан танхимтай байна.

25.3. Улсын дээд шүүх нь Ерөнхий шүүгч, хорин дөрвөөс доошгүй шүүгчээс бүрдэнэ.

25.4. Улсын дээд шүүхийн шүүгч энэ хуулийн 25.2-т заасан танхимын аль нэгд харьяалагдана.

25.5. Улсын дээд шүүхийн тогтоолд үг, үсэг, тооны зэрэг техникийн шинжтэй алдаа гарсан бол танхимын шүүх бүрэлдэхүүн хуралдаж, залруулга хийж болно.

25.6. Улсын дээд шүүх дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

25.6.1. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавьдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1-д заасны дагуу хуулиар тусгайлан харьяалуулсан тохиолдолд хэрэг, маргааныг анхан шатны журмаар хянан шийдвэрлэх;

25.6.2. хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу давж заалдах болон хяналтын журмаар доод шатны шүүхийн шийдвэрийг хянах;

25.6.3. шүүхийн шийдвэр, практикт үндэслэн Шүүхийн ерөнхий зөвлөлтэй хамтран сургалт зохион байгуулах, зөвлөмж гаргах, хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох тухай саналаа хууль санаачлагчид уламжлах;

25.6.4. Монгол Улсын Үндсэн хуулиас бусад хуулийг зөв хэрэглэх талаар албан ёсны тайлбар гаргах бөгөөд тайлбарыг тогтмол нийтлэх;

25.6.5. хууль, түүнд заасан хүний эрх, эрх чөлөөг хамгаалах талаар Үндсэн хуулийн цэц, Улсын ерөнхий прокуророос шилжүүлсэн асуудлыг хянан шийдвэрлэх;

25.6.6. хуульд зааснаар танхим байгуулах;

25.6.7. энэ хуулийн 7.4-т заасан саналыг хэлэлцэж үндэслэлтэй гэж үзвэл Үндсэн хуулийн цэцэд хүсэлт гаргах;

25.6.8. хуульд заасны дагуу Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүнд нэр дэвшүүлэх, гишүүнээс чөлөөлөх, эгүүлэн татах тухай санал гаргах;

25.6.9. хяналтын журмаар хянан шийдвэрлэсэн хэргийн тогтоолд Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч дүгнэлт гаргасан, эсхүл Улсын ерөнхий прокурор эсэргүүцэл бичсэн бол хэргийг хянан шийдвэрлэх;

25.6.10. бүх насаар нь хорих ял оногдуулсан шүүхийн шийдвэртэй хэргийг гомдол, эсэргүүцэл гарсан эсэхээс үл хамааран хянан шийдвэрлэх;

25.6.11.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

26 дугаар зүйл.Улсын дээд шүүхийн нийт шүүгчдийн хуралдаан

26.1.Улсын дээд шүүхийн нийт шүүгчдийн хуралдаан /цаашид “Нийт шүүгчдийн хуралдаан” гэх/-аар энэ хуулийн 25.6.3, 25.6.4, 25.6.5, 25.6.6, 25.6.7, 25.6.8, 25.6.9, 25.6.10-т заасан асуудлыг хэлэлцэн шийдвэрлэж, тогтоол гаргана.

26.2.Нийт шүүгчдийн хуралдааныг Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, түүний түр эзгүйд албан үүргийг нь орлон гүйцэтгэж байгаа Улсын дээд шүүхийн танхимын тэргүүн даргална.

26.3.Нийт шүүгчдийн хуралдаанд Улсын дээд шүүхийн нийт шүүгчдийн гуравны хоёроос доошгүй нь оролцсон бол хуралдааныг хүчинтэйд тооцно.

26.4.Нийт шүүгчдийн хуралдаанаар хэлэлцсэн асуудлыг олонхийн саналаар шийдвэрлэнэ.

26.5.Нийт шүүгчдийн хуралдаан дэгээ өөрөө тогтооно.

27 дугаар зүйл.Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгчийн бүрэн эрх

27.1.Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч энэ хуулийн 18.1-д зааснаас гадна дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

27.1.1.танхимын тэргүүний ажлыг удирдах;

27.1.2.танхимын бүрэлдэхүүнийг батлах, хуульд заасан үндэслэлээр шүүх бүрэлдэхүүн хүрэлцэхгүй болсон тохиолдолд шүүх бүрэлдэхүүнийг томилох;

27.1.3.хуульд өөрөөр заагаагүй бол хэргийн харьяаллын талаар шүүх хооронд гарсан маргааныг шийдвэрлэх;

27.1.4.Улсын дээд шүүхийн тамгын газрын дарга, Шүүхийн судалгаа, сургалтын хүрээлэнгийн захирлыг томилох, чөлөөлөх;

27.1.5.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

28 дугаар зүйл.Улсын дээд шүүхийн танхимын тэргүүний бүрэн эрх

28.1.Танхимын тэргүүн дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

28.1.1.танхимыг тэргүүлж, танхимын шүүгч, шүүгчийн туслах, шүүх хуралдааны нарийн бичгийн даргын ажлыг удирдан зохион байгуулах;

28.1.2.танхимын эрхэлсэн шүүн таслах ажиллагааны төрлөөр иргэн, хуулийн этгээдээс ирүүлсэн өргөдөл, гомдлыг хянан шийдвэрлэх;

28.1.3.хуульд заасан журмын дагуу шүүх хуралдааныг даргалах;

28.1.4.энэ хуулийн 17.1-д заасан бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэх;

28.1.5.хуульд өөрөөр заагаагүй бол хэргийн харьяалал тогтоох.

28.2.Танхимын тэргүүн бүрэн эрхийнхээ хүрээнд захирамж гаргана.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ ДАВЖ ЗААЛДАХ ШАТНЫ ШҮҮХ

29 дүгээр зүйл. Давж заалдах шатны шүүх, түүний бүрэн эрх

29.1. Давж заалдах шатны шүүх нь аймаг, нийслэлийн болон захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхээс бүрдэнэ.

29.2. Давж заалдах шатны шүүхийг тойргийн зарчмаар байгуулж болно.

29.3. Аймаг, нийслэлийн шүүх шүүн таслах ажиллагааны төрлөөр хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх эрүү, иргэний хэргийн танхимтай байж болно. Танхимыг тухайн шүүх болон Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг харгалзан Улсын дээд шүүхийн шийдвэрээр байгуулж, бүрэлдэхүүнийг тухайн шүүхийн Ерөнхий шүүгч батална.

29.4. Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч энэ хуулийн 29.3-т заасан танхимын аль нэгэнд харьяалагдана.

29.5. Давж заалдах шатны шүүх дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

29.5.1. анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хэргийн оролцогч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчийн гаргасан гомдол, прокурорын эсэргүүцлийг үндэслэн давж заалдах журмаар хянан шийдвэрлэх;

29.5.2. хуулиар тусгайлан харьяалуулсан хэрэг, маргааныг анхан шатны журмаар хянан шийдвэрлэх;

29.5.3. шүүн таслах ажиллагааны практикийг судалж мэдээлэл, зөвлөмж гаргуулах, хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох тухай саналаа Улсын дээд шүүхэд уламжлах;

29.5.4. хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

30 дугаар зүйл. Давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгчийн бүрэн эрх

30.1. Давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч энэ хуулийн 18.1-д зааснаас гадна дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

30.1.1. энэ хуулийн 29.5.1-д заасны дагуу хэрэг, маргааныг давж заалдах журмаар шийдвэрлэх шүүх бүрэлдэхүүнийг Зөвлөгөөнөөр хэлэлцүүлж, томилсон шийдвэрийг албажуулах;

30.1.2. хуульд өөрөөр заагаагүй бол тодорхой хэрэг, маргааны харьяаллын талаар анхан шатны шүүх хооронд гарсан маргааныг хянаж, харьяаллыг тогтоох;

30.1.3. тухайн шүүхийн шүүн таслах ажиллагаанд танхим харгалзахгүй оролцох;

30.1.4. танхимын тэргүүний ажлыг удирдах;

30.1.5. хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

31 дүгээр зүйл. Давж заалдах шатны шүүхийн танхимын тэргүүний бүрэн эрх

31.2. Давж заалдах шатны шүүхийн танхимын тэргүүн энэ хуулийн 28.1-д заасан хэргийн харьяалал тогтоохоос бусад бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ.

ЗУРГААДУГААР БҮЛЭГ АНХАН ШАТНЫ ШҮҮХ

32 дугаар зүйл. Сум буюу сум дундын, дүүргийн болон захиргааны хэргийн шүүх, түүний бүрэн эрх

32.1. Сум буюу сум дундын, дүүргийн болон аймаг, нийслэлийн захиргааны хэргийн шүүх нь өөрийн харьяалах нутаг дэвсгэрт анхан шатны шүүн таслах ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

32.2. Анхан шатны шүүхийг тойргийн зарчмаар байгуулж болно.

32.3. Анхан шатны шүүх нь тодорхой хэрэг, маргааны төрлөөр танхимтай байж болно.

32.4. Энэ хуулийн 32.3-т заасан танхимыг тухайн шүүх болон Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг харгалзан Улсын дээд шүүхийн шийдвэрээр байгуулж, бүрэлдэхүүнийг тухайн шүүхийн Ерөнхий шүүгч батална.

32.5. Анхан шатны шүүх шүүн таслах ажиллагааг иргэдэд ойртуулах зорилгоор нүүдэллэн ажиллаж болох бөгөөд ажиллах нийтлэг журмыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл батална.

32.6. Анхан шатны шүүх дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

32.6.1. хуулиар харьяалуулсан хэрэг, маргааныг анхан шатны журмаар хянан шийдвэрлэх;

32.6.2. анхан шатны шүүхийн шүүн таслах ажиллагааны практикт үндэслэн хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох тухай саналаа Улсын дээд шүүхэд уламжлах;

32.6.3. хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

33 дугаар зүйл. Анхан шатны шүүхийн танхимын тэргүүний бүрэн эрх

33.2. Анхан шатны шүүхийн танхимын тэргүүн энэ хуулийн 28.1-д заасан хэргийн харьяалал тогтоохоос бусад бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ.

ДОЛООДУГААР БҮЛЭГ

ШҮҮГЧИД ТАВИГДАХ БОЛЗОЛ, ШААРДЛАГА

34 дүгээр зүйл.Шүүгчид тавигдах болзол, шаардлага

34.1.Шүүгч нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавин нэгдүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан болзол болон дараах шаардлагыг хангасан байна:

34.1.1.эрүүгийн хариуцлага хүлээж байгаагүй;

34.1.2.шүүгчид нэр дэвших үед гэмт хэрэгт холбогдоогүй буюу эрүүгийн хэрэг үүсгэгдэж, яллагдагчаар татагдаагүй;

34.1.3.шүүгчээр ажиллахад харшлах өвчин, сэтгэцийн эмгэггүй болохыг тогтоосон эрх бүхий эмнэлгийн мэргэшсэн эмчийн магадлагаатай байх;

34.1.4.хуульчийн мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөлтэй байх;

34.1.5.шүүгчээр ажиллах мэдлэг, чадвар, ёс зүйтэй байх.

34.2.Шүүгчээр томилогдон ажиллахад харшлах өвчний жагсаалтыг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга хамтран батална.

34.3.Давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч энэ хуулийн 34.1-д зааснаас гадна анхан шатны шүүхэд шүүгчээр зургаагаас доошгүй жил ажилласан байна.

34.4.Улсын дээд шүүхийн шүүгч Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавин нэгдүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан болзол болон энэ хуулийн 34.1-д зааснаас гадна доор дурдсан шаардлагыг хангасан байна:

34.4.1.шүүгчээр 10-аас доошгүй жил ажилласан;

34.4.2.прокурор, эсхүл өмгөөлөгчөөр дагнан 10-аас доошгүй жил ажилласан.

34.5.Улсын дээд шүүхийн шүүгчээр сүүлийн зургаан жилд Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын гишүүн, Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүн, дэд сайд, нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллагын удирдлага, бүх шатны Засаг дарга, улс төрийн намын дарга, удирдах албан тушаал эрхэлж байсан хүнийг томилохыг хориглоно.

34.6.Бүх шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч энэ хуулийн 34.1, 34.3, 34.4-т заасан тухайн шатны шүүгчид тавигдах шаардлагаас гадна дараах шаардлагыг хангасан байна:

34.6.1.анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч тухайн шатны шүүхэд шүүгчээр таваас доошгүй жил ажилласан;

34.6.2.Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч шүүгчээр 10-аас доошгүй жил ажилласан байх.

НАЙМДУГААР БҮЛЭГ

ШҮҮГЧИЙГ СОНГОН ШАЛГАРУУЛАХ, ТОМИЛОХ

35 дугаар зүйл.Шүүгчийг сонгон шалгаруулах журам

35.1.Хуульчдаас шүүгчийг шилж олох, сонгон шалгаруулах, Мэргэшлийн хорооны үнэлгээг үндэслэн шүүгчийн албан тушаалд нэр дэвшүүлэх ажлыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл зохион байгуулна.

35.2.Бүх шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч дараах тохиолдолд тухайн шүүхэд шүүгчийн сул орон тоо гарсан талаар Шүүхийн ерөнхий зөвлөлд албан бичгээр мэдэгдэнэ:

35.2.1.шүүгч хүсэлтээрээ чөлөөлөгдөх, өндөр насны тэтгэвэрт гарах, төрийн алба хаах насны дээд хязгаарт хүрсэн бол уг орон тоо гарахаас нэг сарын өмнө;

35.2.2.энэ хуулийн 35.2.1-д зааснаас бусад үндэслэлээр шүүгчийн сул орон тоо гарсан бол тухайн өдрөөс хойш ажлын таван өдрийн дотор.

35.3.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл энэ хуулийн 35.2-т заасан албан бичгийг хүлээн авснаас хойш ажлын арван өдрийн дотор шүүгчийн сул орон тоонд нэр дэвшүүлэх болзол, шаардлага, өргөдөл хүлээн авах, бүртгэх, сонгон шалгаруулах хугацаа, журам, газрыг тодорхойлсон зарыг хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслээр нийтлэх ба цахим хуудсанд байршуулна.

35.4.Энэ хуулийн 35.3-т заасан зарыг тухайн шүүгчийн ажиллах аймаг, нийслэлийн өдөр тутмын хэвлэлд нийтэлж болно.

36 дугаар зүйл.Шүүгчид нэр дэвшигчийг сонгон шалгаруулах, өргөн мэдүүлэх

36.1.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл нь Мэргэшлийн хорооны үнэлгээг үндэслэн энэ хуулийн 34.1-д заасан болзол, шаардлага хангасан нэр дэвшигчийг шүүгчээр томилуулахаар илээр санал хураан, шийдвэрлэж ажлын таван өдрийн дотор Ерөнхийлөгчид өргөн мэдүүлнэ.

37 дугаар зүйл.Шүүгч, танхимын тэргүүнийг томилох, Ерөнхий шүүгчийг сонгох

37.1.Анхан болон давж заалдах шатны шүүхийн шүүгчийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн санал болгосноор, хяналтын шатны шүүхийн шүүгчийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл Улсын Их Хуралд танилцуулснаар Ерөнхийлөгч 14 хоногийн дотор томилно.

37.2.Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс санал болгосон нэр дэвшигч нь хуульд заасан шүүгчид тавигдах болзол, шаардлага хангаагүй гэж үзвэл Ерөнхийлөгч энэ тухай Шүүхийн ерөнхий зөвлөлд албан ёсоор мэдэгдэнэ.

37.3.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл Ерөнхийлөгчийн саналыг дахин нягталж, томилохоос татгалзсан шалтгаан тогтоогдоогүй тохиолдолд тухайн нэр дэвшигчийг дахин санал болгох, нотлогдсон тохиолдолд Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хуульд заасан журмаар өөр нэр дэвшигчийг санал болгоно.

37.4.Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгчийг Улсын дээд шүүхийн санал болгосноор шүүгчдийнх нь дотроос Ерөнхийлөгч зургаан жилийн хугацаагаар томилно.

37.5.Улсын дээд шүүхээс бусад шүүхийн Ерөнхий шүүгчийг тухайн шүүхийн шүүгчдийн Зөвлөгөөнөөс гурван жилийн хугацаагаар сонгох бөгөөд түүнийг тухайн шүүхэд нь нэг удаа улируулан сонгож болно.

37.6.Танхимын тэргүүнийг тухайн шүүхийн Ерөнхий шүүгч томилж, чөлөөлнө.

37.7.Ерөнхийлөгч шүүгчийг томилсон тухай зарлиг гаргана.

38 дугаар зүйл.Шүүгчийг мэргэшүүлэх

38.1.Анхан шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд шинээр томилогдсон шүүгчийг шүүх эрх мэдлийг хэрэгжүүлэхэд мэргэшүүлэн дадлагажуулах зорилгоор мэргэшүүлэх сургалтад хамруулна.

38.2.Давж заалдах болон хяналтын шатны шүүхийн шүүхэд шүүгчээр томилогдсон шүүгчийг өөрийнх нь хүсэлтээр мэргэшүүлэх сургалтад хамруулж болно.

ЕСДҮГЭЭР БҮЛЭГ ШҮҮГЧИЙН БҮРЭН ЭРХ ҮҮСЭХ, ТҮДГЭЛЗҮҮЛЭХ, ДУУСГАВАР БОЛОХ ҮНДЭСЛЭЛ ЖУРАМ

39 дүгээр зүйл.Шүүгчийн бүрэн эрх үүсэх, шүүгчийн тангараг, түүнийг өргөх журам

39.1.Шүүгчийн бүрэн эрх нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон энэ хуульд заасан журмын дагуу томилогдон тангараг өргөснөөр эхэлнэ.

39.2.Шүүгч томилогдсон өдрөөсөө хойш ажлын гурав хоногийн дотор “Шүүгч би шүүх эрх мэдлийн ариун журамт үүрэг, Монгол Улсын Үндсэн хуульд байгуулал, хүний эрх, эрх чөлөө, шударга ёс, хуулийг дээдлэн хамгаалж хэрэг, маргааныг хэнээс ч хараат бус, зөвхөн Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд нийцүүлэн шийдвэрлэж, шүүгчийн ёс зүйг чанд сахиж явахаа ард түмэндээ батлан тангараглая. Хэрэв миний бие өргөсөн тангаргаасаа няцвал шүүгчийн албан тушаалаас нэн даруй огцорч хуульд заасан хариуцлага хүлээнэ.” гэж Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Төрийн сүлдэнд тангараг өргөнө.

39.3.Шүүгчийн тангараг өргөх журам, шүүгчийн өмсгөлийн загвар, хэрэглэх журмыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл батална.

40 дүгээр зүйл.Шүүгчийн бүрэн эрхийг түдгэлзүүлэх, шүүгчийн бүрэн эрх түдгэлзэх

40.1.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл болон Сахилгын хорооны орон тооны гишүүнээр сонгогдсоноор шүүгчийн бүрэн эрх нь түдгэлзсэнд тооцогдох бөгөөд дараагийн гишүүн сонгогдсоноор бүрэн эрх нь сэргэнэ.

40.2.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл шүүгчийг сураггүй алга болсонд тооцсон шүүхийн шийдвэр хуулийн хүчин төгөлдөр болсон үндэслэлээр түдгэлзүүлэх бөгөөд түдгэлзүүлсэн үндэслэл арилсан бол бүрэн эрхийг сэргээнэ.

40.3.Шүүгчийн бүрэн эрх энэ хуулийн 40.1-д заасан үндэслэлээр түдгэлзсэнд тооцогдсон нь түүний халдашгүй байдал, цалин, эдийн засаг, нийгмийн хангамжийн баталгааг хасах үндэслэл болохгүй.

40.4.Сахилгын хороо шүүгчид эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татан шалгахтай холбогдуулан бүрэн эрхийг түдгэлзүүлэх тухай эрх бүхий байгууллагаас ирүүлсэн саналыг хянан үзээд түдгэлзүүлсэн бол шийдвэрээ Шүүхийн ерөнхий зөвлөлд танилцуулна.

40.5.Энэ хуулийн 40.4-т заасан түдгэлзүүлсэн үндэслэл арилсан бол Сахилгын хороо шүүгчийн бүрэн эрхийг сэргээнэ.

41 дүгээр зүйл.Шүүгчийн бүрэн эрх дуусгавар болох

41.1.Шүүгч хуульд заасан өндөр насны тэтгэвэр авах насанд хүрсэн, шүүгчээр 25 жил ажилласан, төрийн алба хаах насны дээд хязгаарт хүрсэн бол тэтгэвэрт гарах буюу шүүгчийн албан тушаалаас өөрийн хүсэлтээр чөлөөлөгдөж болно.

41.2.Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн Ерөнхийлөгч дараах үндэслэлээр шүүгчийн бүрэн эрхийг хугацаанаас нь өмнө дуусгавар болгож чөлөөлнө:

41.2.1.шүүгч албан тушаалаасаа чөлөөлөгдөх хүсэлтээ бичгээр гаргасан;

41.2.2.эрүүл мэндийн болон хүндэтгэн үзэх бусад шалтгаанаар шүүгчийн бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэх боломжгүй болсон;

41.2.3.шүүгч өөр ажил албан тушаалд шилжсэн, томилогдсон, сонгогдсон;

41.2.4.Монгол Улсын харьяатаас гарах болсон, эсхүл гадаад улсын нутаг дэвсгэрт байнга оршин суух эрх, зөвшөөрөл авсан;

41.2.5.шүүгч Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн болон Улсын Их Хурлын, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуульд нэр дэвших болсон;

41.2.6.шүүгчийн иргэний эрх зүйн чадамжийг хязгаарласан, эсхүл иргэний эрх зүйн чадамжгүйд тооцсон шүүхийн шийдвэр хуулийн хүчин төгөлдөр болсон;

41.2.7.шүүгч нас барсан, эсхүл нас барсанд тооцох тухай шүүхийн шийдвэр хуулийн хүчин төгөлдөр болсон бол;

41.2.8.эмнэлгийн чанартай албадлагын арга хэмжээ авах тухай шүүхийн шийдвэр хуулийн хүчин төгөлдөр болсон;

41.2.9.ажил хэргийн чадвар, мэргэшлийн түвшингийн хувьд шүүгчийн албан тушаалд тэнцэхгүй тухай Мэргэшлийн хорооны дүгнэлт гарсан.

41.3.Энэ хуулийн 40.1-д зааснаас бусад үндэслэлээр шүүгчийн бүрэн эрхийг түдгэлзүүлсэн, албан тушаалаас чөлөөлсөн, огцруулсан үндэслэл хууль бус байсан нь эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтны шийдвэр, хуулийн хүчин төгөлдөр шүүхийн шийдвэрээр тогтоогдсон бол шүүгчийн бүрэн эрхийг сэргээж цалин хөлсийг нөхөн олгоно.

41.4.Ерөнхий шүүгч, танхимын тэргүүнээр ажиллах хугацаа дууссан нь шүүгчийн бүрэн эрх дуусгавар болох үндэслэл болохгүй.

41.5.Шүүгч огцорсон нь шүүгчийн албан тушаалд дахин нэр дэвших, сонгон шалгаруулалтад оролцохгүй байх үндэслэл болно.

42 дугаар зүйл.Шүүгчийн бүрэн эрх дуусгавар болох хугацааг тоолох

42.1.Шүүгчийн бүрэн эрх дуусгавар болох хугацааг дараах байдлаар тоолно:

42.1.1.Ерөнхий шүүгчийн бүрэн эрх нь сонгогдсон хугацаа дуусгавар болох өдрөөр;

42.1.2.шүүгчээр ажиллаж болох насны дээд хязгаарт хүрсэн бол уг насанд хүрэх сарын сүүлийн өдрөөр;

42.1.3.энэ хуулийн 42.1.1, 42.1.2-т зааснаас бусад үндэслэлээр шүүгчийн бүрэн эрхийг хугацаанаас нь өмнө дуусгавар болгох шийдвэр гарсан бол уг шийдвэр хүчин төгөлдөр болсон өдрөөр.

АРАВДУГААР БҮЛЭГ ШҮҮГЧИЙН ХАРААТ БУС БАЙДАЛ, ТҮҮНИЙГ ХАНГАХ БАТАЛГАА

43 дугаар зүйл.Шүүгчийн хараат бус байх зарчим, баталгаа

43.1.Шүүгч шүүх эрх мэдлийг хэрэгжүүлэхдээ аливаа этгээдээс хараат бус байж, гагцхүү Монгол Улсын Үндсэн хууль, түүнд нийцүүлэн гаргасан, албан ёсоор нийтлэгдсэн бусад хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд захирагдана.

43.2.Шүүгчийн хараат бус байдал халдашгүй байх бөгөөд шүүгчийн хараат бус байдлыг Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль, бусад хуулиар баталгаажуулна.

43.3.Шүүгчийн хараат бус байдлыг дараах баталгаагаар хангана:

43.3.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль болон энэ хуульд зааснаас бусад үндэслэлээр шүүгчийн бүрэн эрхийг хязгаарлах, түдгэлзүүлэх, дуусгавар болгохыг хориглох;

43.3.2.шүүгчийг өөрийнх нь зөвшөөрөлгүйгээр өөр албан тушаалд болон өөр шүүхэд шилжүүлэх, эсхүл сэлгэн ажиллуулахыг хориглох;

43.3.3.хугацаагүй томилогдож, захиргааны болон гуравдагч этгээдийн санаачилгаар чөлөөлөгдөхгүй, огцрохгүй, аливаа дайчилгаа болон цэргийн жинхэнэ албанд татахгүй байх;

43.3.4.шүүгчийн эрх зүйн байдлын онцлогт нь нийцүүлэн эдийн засгийн болон нийгмийн хангамж, халамжийн тогтолцоог энэ хууль болон бусад хуулиар бүрдүүлэх, хангах;

43.3.5.шүүхийг татан буулгасан, өөрчлөн зохион байгуулсан, аль нэг шүүхийн шүүгчийн орон тоо цөөрсөн тохиолдолд Шүүхийн ерөнхий зөвлөл шүүгчийн өөрийнх нь зөвшөөрлийг үндэслэн орон тоо дутуу байгаа адил шатны шүүхэд, адил шатны шүүхэд орон тоо байхгүй бол доод шатны шүүхэд шилжүүлэн томилуулах.

43.4.Шүүгчийн орон тоо цөөрсөн, шүүхийг татан буулгах болон өөрчлөн зохион байгуулахтай холбоотойгоор шүүгчийг өөрчлөн зохион байгуулагдсан шүүх, эсхүл өөр шүүхэд шилжүүлэн томилохоос Ерөнхийлөгч татгалзаж болохгүй.

43.5.Шүүгчийн мэргэшил, ур чадварыг сайжруулах, шүүн таслах ажиллагааны дадлага эзэмшүүлэх, туршлага судлуулах, ажлын ачааллыг тэнцвэржүүлэх, шүүхийн хүний нөөцийг оновчтой байршуулах зорилгоор өөрийнх нь зөвшөөрлийг үндэслэн шүүгчийг шүүх хооронд сэлгэх буюу шилжүүлэн томилж болно.

43.6.Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч болон тус шүүхийн шүүгч гадаадад байх, зорчих хугацаанд дипломат эрх ямба эдэлнэ.

43.7.Шүүгчийн хараат бус байдалд халдсан, шүүхийн үйл ажиллагаанд саад учруулсан хэн боловч хууль зүйн хариуцлага хүлээнэ.

44 дүгээр зүйл.Шүүгчийн хараат бус байдалд халдсан этгээдэд хүлээлгэх хариуцлага

44.1.Энэ хуулийг зөрчсөн албан тушаалтны үйлдэл гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

44.2.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

45 дугаар зүйл.Шүүгчийн үйл ажиллагаанд хөндлөнгөөс оролцохыг хориглох

45.1.Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын дарга, Ерөнхий сайд, Улсын Их Хурлын гишүүн болон Засгийн газрын гишүүн, төрийн болон нутгийн өөрөө удирдах байгууллага, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Мэргэшлийн болон Сахилгын хорооны

гишүүн, ашгийн төлөө бус хуулийн этгээд, бусад аливаа байгууллага, албан тушаалтан, иргэн хэн боловч шүүгчээс шүүн таслах үүргээ хэрэгжүүлэхэд хөндлөнгөөс оролцох, нөлөөлөхийг хориглоно.

45.2.Энэ хуулийн 45.1-д заасныг зөрчсөн этгээдэд хуульд заасны дагуу хариуцлага оногдуулна.

45.3.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол шүүгчээс хянан шийдвэрлэж байгаа болон хянан шийдвэрлэсэн хэргийнх нь талаар өөрийг нь холбогдуулан мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж байгаа байгууллага, албан тушаалтан тайлбар, мэдүүлэг авахаар шаардахыг хориглоно.

45.4.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол хэргийн баримттай танилцуулахыг хэргийн оролцогчоос бусад этгээд шүүгчээс шаардахыг хориглоно.

45.5.Ерөнхий шүүгч, шүүгч, тамгын газрын ажилтан энэ хуулийн 19.2.2, 19.2.3, 19.2.6-д заасан дараалал, журмыг зөрчсөн бол хуульд заасан хариуцлага хүлээнэ.

46 дугаар зүйл.Нөлөөллийн мэдүүлэг хөтлөх

46.1.Тухайн хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явцад шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүнд аливаа этгээдээс нөлөөлөх гэж оролдсон бүх тохиолдлыг тэмдэглэн баталгаажуулж нөлөөллийн мэдүүлэг хөтөлнө.

46.2.Энэ хуулийн 46.1-д заасан нөлөөллийн мэдүүлгийн загвар, түүнийг хөтлөх, шийдвэрлэх журмыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл батална.

46.3.Шүүгч нөлөөллийн мэдүүлгийн зорилго, хууль зөрчсөнөөс үүсэх үр дагаврын талаар хэрэг үүсгэсэн даруйд тухайн хэргийн оролцогчдод тайлбарлан, энэ тухай баримтжуулна.

46.4.Нөлөөллийн мэдүүлэг хөтөлсөн шүүгч нөлөөллийн мэдүүлгийг хэрэгт хавсаргаж, хувийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөлд хүргүүлнэ.

46.5.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл энэ хуулийн 46.1-д заасан нөлөөллийн мэдүүлэгт тэмдэглэн баталгаажуулсан үйлдлийг шалгуулахаар холбогдох эрх бүхий байгууллагад хандаж, шийдвэрлүүлнэ.

46.6.Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс шилжүүлсэн холбогдох баримт бичгийг эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтан хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор шийдвэрлэж, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлд хариу мэдэгдэнэ.

46.7.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл эрх бүхий байгууллагаас ирүүлсэн шийдвэрийг олон нийтэд тухай бүрд мэдээлнэ.

47 дугаар зүйл.Шүүгчийн эдийн засгийн баталгаа

47.1.Шүүгчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ нь эдийн засгийн хувьд бусдаас хараат бус ажиллах, амьдрахад хүрэлцээтэй, баталгаатай байх боломжийг хангасан байна.

47.2.Шүүгчийн цалин хөлс нь Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.2.3-т заасан цалин хөлснөөс бүрдэнэ.

47.3.Шүүгчийн албан тушаалын цалин, нэмэгдлийн хэмжээ болон нэмэгдэл олгох журам, шүүгчийн орон тоог Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн өргөн мэдүүлснээр Улсын Их Хурал тогтооно.

47.4.Шүүхийн төсвийг батлахдаа шүүгчийн цалин хөлсний бүрэлдэхүүн, хэмжээг бууруулж болохгүй.

47.5.Шүүгчийн албан ёсны айлчлал, томилолт, төрийн ёслол, хүндэтгэлийн болон бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон бусад арга хэмжээний зардлыг шүүхийн төсвөөс санхүүжүүлнэ.

47.7.Шүүгч ээлжийн амралтаараа дотоодын амралт, сувиллын газарт, эсхүл өөрийн болон эхнэр /нөхөр/-ийн төрсөн нутагт амрах тохиолдолд түүний очих, ирэх замын зардлыг хоёр жилд нэг удаа шүүхийн төсвөөс авто замын зорчигч тээврийн зардлаар тооцож олгоно.

47.8.Шүүгчийн ажлын ачаалал тооцох журам, шалгуур үзүүлэлтийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл батална.

47.9.Шүүхийн төсвийг боловсруулж батлахад дараах журмыг баримтална:

47.9.1.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл нь Улсын дээд шүүхээс бусад шүүхийн үйл ажиллагааны урсгал болон хөрөнгө оруулалтын төсвийг төлөвлөн жилийн төсвийн саналаа Төсвийн тухай хуульд заасан хугацаанд санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлэх;

47.9.2.Засгийн газар шүүхийн төсвийн төслийн саналыг хуульд нийцүүлэн тухайн жилийн төсвийн төслийг холбогдох дүгнэлтийн хамт Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх;

47.9.3.Улсын Их Хурал жилийн төсвийн төслийг хэлэлцэн батлахдаа Улсын дээд шүүх болон Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн санал, тайлбарыг сонсох, Засгийн газрын дүгнэлтийг хэлэлцэж шийдвэрлэх.

48 дугаар зүйл.Шүүгчийн зэрэг дэв

48.1.Шүүгч Монгол Улсын шүүхийн тэргүүн түшээ, дэд түшээ, гутгаар түшээ, дөтгөөр түшээ, тавдугаар түшээ гэсэн зэрэг дэвтэй байна.

48.2.Шүүгчид зэрэг дэв олгох журмыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн санал болгосноор Улсын Их Хурал тогтооно.

48.3.Шүүгчид зэрэг дэв олгохдоо албан тушаал, хуульч мэргэжлээр ажилласан хугацаа, ажил хэргийн чадвар, мэргэшлийн түвшин, сахилгын зөрчилгүй байдлыг харгалзан үзнэ.

48.4.Энэ хуулийн 43.3.5-д заасан үндэслэлээр шүүгчийн албан тушаал буурах тохиолдолд түүний зэрэг дэв хэвээр үлдэнэ.

48.5.Шүүгчийг шилжүүлэх, сэлгэн ажиллуулахдаа эрхэлж байгаа албан тушаалын цалин хөлс, зэрэг дэвийг бууруулахгүй.

49 дүгээр зүйл.Шүүгч, түүний гэр бүлийн гишүүний нийгмийн баталгаа

49.1.Шүүгчийн амь нас, эрүүл мэндийн даатгалын хураамжийг улсын төсвөөс хариуцна. Шүүгч эмнэлэгт хэвтэж эмчлүүлсэн тохиолдолд эрүүл мэндийн даатгалаас хэтэрсэн зардал, түүнчлэн өвчтэй, эсхүл хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон бол түүний цалин хөлсийг бүрэн хэмжээгээр олгоно.

49.2.Шүүгчийн амь нас, эрүүл мэндийн даатгал дараах хэлбэр, хэмжээтэй байна:

49.2.1.шүүгч албан үүргээ гүйцэтгэх явцад бие махбодь гэмтсэн буюу эрүүл мэндэд нь хохирол учирснаас нас барсан бол даатгалын төлбөрийг түүний авч байсан сүүлийн 15 жилийн цалинтай тэнцэх хэмжээгээр шүүгчийн өв залгамжлагчид олгох;

49.2.2.шүүгч албан үүргээ гүйцэтгэх явцад бие махбодь гэмтсэн буюу эрүүл мэндэд нь цаашид мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхэлж чадахааргүй хохирол учирсан бол даатгалын төлбөрийн хэмжээ нь тухайн шүүгчийн сүүлийн гурван жилийн цалинтай тэнцэх;

49.2.3.шүүгчийн бие махбодь, эрүүл мэндэд хохирол учирсан нь түүний хөдөлмөрийн чадварыг алдагдуулаагүй, мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд саад болохооргүй бол даатгалын төлбөрийн хэмжээ нь тухайн шүүгчийн сүүлийн нэг жилийн цалинтай тэнцэх.

49.3.Энэ хуулийн 49.2-т заасан даатгалыг даатгалын байгууллагаас төлнө.

49.4.Шүүгч албан үүргээ гүйцэтгэх явцад гэмтсэн болон эрүүл мэндэд нь хохирол учирснаас цаашид мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх боломжгүйгээр хөдөлмөрийн чадвараа алдсан бол түүнд шүүгчээр ажиллаж байхдаа авч байсан цалингийн 70 хувьтай тэнцэх хэмжээний нөхөн олговрыг сар бүр олгоно.

49.5.Шүүгч албан үүргээ гүйцэтгэх явцад нас барвал түүний асрамжид байсан хүүхдийг 18 нас хүртэл, гэр бүлийн хөдөлмөрийн чадваргүй гишүүнд шүүгчийн авч байсан албан тушаалын цалингаас ногдох хэмжээгээр тэтгэмж /нөхөх төлбөр/-ийг сар бүр олгох бөгөөд түүнд улсын төсвөөс төлсөн даатгалын төлбөр, тэжээгчээ алдсаны болон бусад төрлийн тэтгэвэр, цалин, тэтгэлгийг оруулан тооцохгүй.

49.6.Шүүгчийн өндөр насны тэтгэвэрт гарах насны дээд хязгаар 65 нас байна. 55 насанд хүрсэн эмэгтэй шүүгч, 60 насанд хүрсэн эрэгтэй шүүгч, эсхүл шүүгчээр нийт 25 жил ажилласан шүүгч өөрөө хүсвэл өндөр насны тэтгэврээ тогтоолгож болно.

49.7.Шүүгчийн тэтгэвэртэй холбоотой харилцааг холбогдох хуулиар, ээлжийн амралтын үндсэн болон нэмэгдэл амралтын хугацааг энэ хууль болон

Хөдөлмөрийн тухай хуулиар тогтоох бөгөөд шүүгчээр ажилласан таван жил тутамд ажлын гурван өдрийн нэмэгдэл амралт олгоно.

49.8.Шүүгчийг орон нутагт шилжүүлэн болон сэлгэн ажиллуулах тохиолдолд орон сууцаар хангах асуудлыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл тухайн нутгийн захиргааны байгууллагатай хамтран шийдвэрлэнэ.

50 дугаар зүйл.Шүүгчийн мэргэшлийн түвшинг дэмжих

50.1.Шүүгч бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхэд шаардагдах мэдлэг, мэргэшлээ дээшлүүлж байх үүрэгтэй бөгөөд жил бүр сургалтад хамрагдана.

50.2.Шүүгч мэргэшил дээшлүүлэх сургалтад хамрагдах хугацаанд түүнд шүүгчийн цалин хөлсийг хэвээр олгоно.

50.3.Шүүгчийн мэргэшлийг дээшлүүлэх, давтан сургах ажлыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл Улсын дээд шүүхтэй хамтран зохион байгуулна.

51 дүгээр зүйл.Шүүгчийн халдашгүй байдал

51.1.Шүүгч халдашгүй байх эрхтэй бөгөөд түүнийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль болон бусад хуулиар хамгаална.

51.2.Шүүгчийн халдашгүй байдалд дараах зүйл хамаарна:

51.2.1.амь нас;

51.2.2.ажлын байр, хувийн болон албаны орон сууц;

51.2.3.эзэмшиж, ашиглаж байгаа хувийн болон албаны тээвэр, холбооны хэрэгсэл;

51.2.4.өөрийнх нь мэдэлд байгаа бичиг баримт, ачаа тээш, бусад эд хөрөнгө;

51.2.5.захидал харилцааны нууц.

51.3.Гэмт хэрэг үйлдэж гэм буруутайд тооцогдсон нь хуулийн хүчин төгөлдөр шүүхийн шийдвэрээр нотлогдоогүй тохиолдолд бүрэн эрх нь дуусгавар болсны дараа шүүн таслах ажиллагааг эрхэлж байх үедээ илэрхийлсэн санал, гаргасан шийдвэрийнх нь төлөө шүүгчээр ажиллаж байсан хүнийг ямар нэгэн хариуцлагад татахыг хориглоно.

51.4.Шүүгч, түүний гэр бүлийн гишүүний амь нас, эрүүл мэндэд аюул занал учрах нөхцөл үүссэн тухай мэдээлэл авсан бол цагдаагийн байгууллага энэ байдлыг таслан зогсооход чиглэсэн арга хэмжээг даруй авах үүрэгтэй.

51.5.Энэ хуулийн 51.4-т заасан арга хэмжээг авах нөхцөл, журмыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална.

51.6.Шүүгч нь аюулгүй байдлаа хамгаалах зорилгоор бие хамгаалах тусгай хэрэгслийг эзэмших, биедээ авч явах эрхтэй.

51.7.Шүүгчийг гэмт үйлдлийнх нь явцад, эсхүл гэмт хэргийн газарт эд мөрийн баримттай баривчилсан бол энэ тухай Сахилгын хороонд 48 цагийн дотор мэдэгдэнэ.

51.8.Сахилгын хороо шүүгчийн бүрэн эрхийг түдгэлзүүлэх эсэх асуудлыг тухайн шүүгчийг оролцуулан ажлын хоёр өдрийн дотор хуралдаанаараа шийдвэрлэнэ.

51.9.Энэ хуулийн 51.7-д зааснаас бусад тохиолдолд шүүгчийг Сахилгын хорооны зөвшөөрөлгүйгээр баривчлах, цагдан хорих, орон байр, албан тасалгаа болон биед нь халдах, үзлэг, нэгжлэг хийхийг хориглоно.

АРВАН НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ ШҮҮГЧИД ХОРИГЛОХ ЗҮЙЛ, АШИГ СОНИРХЛЫН ЗӨРЧЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ

52 дугаар зүйл.Шүүгчид хориглох зүйл

52.1.Шүүгчид Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд заасан албан тушаалтанд тавигдах хориглолт, хязгаарлалтаас гадна дараах зүйлийг хориглоно:

52.1.1.хуульд заасан өөрийн бүрэн эрхээ урвуулан ашиглах;

52.1.2.албан үүрэгтэй нь холбоотой, эсхүл өөрт нь итгэмжлэн мэдэгдсэн төрийн болон албаны, байгууллага, хувь хүний нууцыг задруулах;

52.1.3.шүүхээр хянан хэлэлцэгдэж байгаа хэрэг маргааны талаар хуулийн хүчин төгөлдөр шүүхийн шийдвэр гараагүй байхад өөрийн байр суурийг олон нийтэд мэдээлэх, илэрхийлэх;

52.1.4.албан ажлын хэрэгцээнд зориулсан материал, техник, мэдээллийн хэрэгслийг шүүгчийн бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхээс өөр зориулалтаар ашиглах;

52.1.5.олон нийтэд мэдээлэхийг хязгаарласан, эсхүл албаны бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх явцад олж мэдсэн аливаа мэдээллийг олон нийтэд тараах, задруулах, шүүгчийн бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхээс өөр зорилгоор ашиглах;

52.1.6.шүүгчийн бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан бусад шүүгчийн шүүн таслах ажиллагаанд хуульд зааснаас бусад хэлбэрээр оролцох, нөлөөлөх, заавар, удирдамж, чиглэл өгөх, авах, урьдчилан санал хэлэх;

52.1.7.шүүгчийн бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан хэргийн оролцогч, түүний өмгөөлөгч, хууль ёсны төлөөлөгч болон бусад иргэн, хуулийн этгээдээс шууд ба шууд бусаар тусламж авах, үйлчлүүлэх, ямар нэгэн давуу байдал, хөнгөлөлт, мөнгөн болон бусад урамшуулал, хууль тогтоомжоор зөвшөөрөгдөөгүй шагнал авах;

52.1.8.өөрийн, гэр бүлийн гишүүний, эсхүл албан байгууллагын эрх ашиг хөндөгдсөнөөс бусад тохиолдолд гуравдагч этгээдийн хууль ёсны төлөөлөгч байх, хууль зүйн зөвлөгөө өгөх;

52.1.9.шүүгч нь Ерөнхий шүүгч, шүүгчтэй гэр бүлийн гишүүн, төрөл, садангийн холбоотой бол тухайн шүүхэд ажиллах;

52.1.10.өөрөө, эсхүл итгэмжлэгдсэн этгээдээр дамжуулан аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхлэх, аж ахуйн нэгж, тэдгээрийн холбоо, нэгдлийн удирдах бүрэлдэхүүнд орох, зохион байгуулалтын үйл ажиллагаа явуулах, эрх зүйн аливаа хэлбэрээр түр болон байнга оролцох;

52.1.11.Монгол Улсын олон улсын гэрээ, гадаад улсын шүүх, олон улсын болон гадаадын байгууллагатай харилцан тохиролцсоноос бусад гадаад улс болон олон улсын байгууллага, гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүний санхүүжилтээр багшлах, эрдэм шинжилгээний болон бусад ажил эрхлэх, гадаад улсад зорчих;

52.1.12.шинжлэх ухааныхаас бусад гадаад улсын төр, олон нийтийн болон бусад байгууллагын хүндэт, тусгай цол, шагнал, одон, тэмдэг авах;

52.1.13.Монгол Улсын олон улсын гэрээгээр гадаад улсын холбогдох шүүх, олон улсын болон гадаадын байгууллагатай харилцан тохиролцсоноос бусад Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт оршин байгаа гадаад улсын болон олон улсын байгууллага, түүний салбар нэгжийн удирдах бүрэлдэхүүнд орох;

52.1.14.оюутанд үнэлгээ тавих эрхгүйгээр хууль зүйн чиглэлээр багшлах болон эрдэм шинжилгээний ажил гүйцэтгэхээс бусад хуулиар тогтоосон үүрэгт нь үл хамаарах ажил, албан тушаал хавсрах;

52.1.15.улс төрийн аливаа байгууллагын удирдах болон бусад албан тушаал эрхлэх, улс төрийн байгууллага, сонгуульд нэр дэвшигчийн талаар олон нийтэд хандаж үг хэлэх, сонгуулийнх нь сурталчилгаанд оролцох, улс төрийн сонгуульд нэр дэвшигчид санхүүжилт, хандив өгөх;

52.1.16.хэргийн нөгөө талыг байлцуулахгүйгээр нэг талтай уулзах, харилцах;

52.1.17.хэргийн оролцогч болон бусад этгээдтэй харилцахдаа шүүхийн нэр хүнд, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлж болох хувийн харилцаа тогтоох;

52.1.18.хэргийн оролцогч болон бусад этгээдтэй албан үүргийн хувьд харилцахдаа зүй бус авирлах;

52.1.19.амь нас, эрүүл мэнд, өмч хөрөнгөө гэмт халдлагаас хамгаалах зорилгоор олгосон бие хамгаалах тусгай хэрэгслийг зориулалтын бусаар ашиглах, бусдад ашиглуулах.

53 дугаар зүйл.Шүүгчийн ашиг сонирхлын зөрчлийн зохицуулалт

53.1.Шүүгч шүүн таслах ажиллагаанд оролцоход ашиг сонирхлын зөрчил үүсэж болзошгүй нөхцөл байдал байгаа бол өөрөө татгалзан гарах, эсхүл хэргийн оролцогчдод мэдэгдэж, тэдгээрийг татгалзах хүсэлт гаргах боломжоор хангана.

53.2.Өөрийн хүсэлтээр шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлөгдсөнөөс хойших хоёр жилийн хугацаанд өмгөөллийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хориглоно.

53.3.Шүүгчийн албан тушаалаас огцорсон, эсхүл өндөр насны тэтгэвэрт гарсан бол өмгөөллийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хориглоно.

54 дүгээр зүйл.Шүүгч, түүний гэр бүлийн гишүүний хөрөнгө, орлогын мэдүүлэг

54.1.Шүүгч нь Авлигын эсрэг хууль болон Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд заасан журмын дагуу хөрөнгө орлогын мэдүүлэг, хувийн ашиг сонирхлын мэдүүлгийг үнэн зөв гаргаж өгөх үүрэгтэй.

54.2.Албан томилолт, баяр ёслол болон албан ёсны бусад арга хэмжээтэй холбогдуулан бусдаас шүүгчид өгсөн нэг сарын цалингаас дээш үнэтэй бэлэг, дурсгалын зүйлийг төрийн өмчид тооцох бөгөөд хуулиар тогтоосон журмаар өөрөө худалдан авах саналаа гаргаагүй бол шүүгч тэдгээрийг өөрийн ажиллаж байгаа шүүхэд баримттайгаар хүлээлгэн өгнө.

55 дугаар зүйл.Шүүгчийн иргэний эрхэд тавих хязгаарлалт

55.1.Шүүх эрх мэдлийн бие даасан, шүүгчийн хараат бус, халдашгүй байдлын үндсэн зарчмаас хамааран шүүгчийн хувийн буюу иргэний эрхэд дараах хязгаарлалт тогтооно:

55.1.1.улс төрийн намд харьяалагдах;

55.1.2.улс төрийн нам, олон нийтийн бусад байгууллага болон иргэдэд улс төр, шашны асуудлаар байр сууриа илэрхийлэх;

55.1.3.хөдөлмөрийн маргаанаа зохицуулах зорилгоор албан үүргээ орхих буюу зогсоох.

55.2.Шүүгч улс төрийн сонгуульд улс төрийн аль нэг намаас, эсхүл бие даан нэр дэвших бол тухайн сонгуулийн жилийн 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс өмнө хүсэлтээ Шүүхийн ерөнхий зөвлөлд өгч, шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлөгдсөн байна.

55.3.Шүүгч энэ хуульд заасны дагуу улс төрийн үйл ажиллагаанд оролцож, шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлөгдсөний дараа дахин шүүгчээр ажиллахыг хүсвэл чөлөөлөгдсөнөөсөө хойш гурван жилийн дараа шүүгчийн сонгон шалгаруулалтад орж болно.

АРВАН ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ ШҮҮГЧИД ХҮЛЭЭЛГЭХ ХАРИУЦЛАГА

56 дугаар зүйл.Шүүгчид хүлээлгэх хариуцлага

56.1.Шүүгч зөвхөн хуульд захирагдах бөгөөд шүүгчийн ёс зүй, хуулийг зөрчсөн бол холбогдох сахилгын шийтгэл оногдуулах, эсхүл хуульд заасны дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

56.2.Шүүгчийн гаргасан алдаа, зөрчлийн улмаас хүн, хуулийн этгээдэд учруулсан гэм хорыг Иргэний хуульд заасны дагуу төр хариуцан арилгана.

56.3.Шүүгч Шүүгчийн ёс зүйн дүрмийг үйл ажиллагаандаа мөрдлөг болгон ажиллана.

57 дугаар зүйл.Шүүгчийн сахилгын зөрчил

57.1.Шүүхийн сахилгын хороо дараах сахилгын зөрчил (цаашид “сахилгын зөрчил” гэх) гаргасан шүүгчид сахилгын шийтгэл оногдуулна:

57.1.1.энэ хуулийн 52, 53, 54, 55 дугаар зүйлд заасан хориглосон, хязгаарласан зохицуулалтыг зөрчсөн;

57.1.2.Шүүгчийн ёс зүйн дүрмийг зөрчсөн.

58 дугаар зүйл.Шүүгчийн мэргэжлийн хариуцлагын зөрчил

58.1.Шүүгч хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам болон хуулийн тодорхой заалтыг ноцтой зөрчсөн, хуулийг илтэд буруу хэрэглэсэн бол тухайн шүүгчийн шүүгчийн ажил хэргийн чадвар, мэргэшлийн түвшингийн талаар дүгнэлт гаргуулахаар давж заалдах болон хяналтын шатны шүүх бүрэлдэхүүн тогтоол гаргаж, Мэргэшлийн хороонд хүргүүлнэ.

59 дүгээр зүйл.Шүүгчид оногдуулах сахилгын шийтгэл

59.1.Шүүгч сахилгын зөрчил гаргасан бол Сахилгын хороо доор дурдсан сахилгын шийтгэлийн аль нэгийг оногдуулна:

59.1.1.хаалттай сануулах;

59.1.2.нээлттэй сануулах;

59.1.3.тодорхой хугацаагаар шүүгчийн ёс зүйн сургалтад суухыг даалгах;

59.1.4.зэрэг дэвийг зургаан сараас нэг жилийн хугацаагаар бууруулах;

59.1.5.огцруулах.

59.2.Сахилгын зөрчлийг илрүүлснээс хойш зургаан сар, зөрчил гаргаснаас хойш 12 сараас илүү хугацаа өнгөрсөн бол шүүгчид сахилгын шийтгэл оногдуулж болохгүй.

59.3.Энэ хуульд заасан хугацааг тодорхойлох, тоолоход Иргэний хуулийн Наймдугаар бүлэгт заасан зарчмыг баримтална.

59.4.Шүүгч сахилгын шийтгэл хүлээсэн өдрөөс хойш нэг жилийн дотор сахилгын шийтгэл дахин хүлээгээгүй бол түүнийг сахилгын шийтгэлгүйд тооцно.

59.5.Сахилгын зөрчлийн шинж чанар, хэр хэмжээ, зөрчлийн хүнд, хөнгөн, үр дагавар, шүүгчийн хувийн зан байдал болон бусад нөхцөл байдалд тохирсон сахилгын шийтгэлийг шүүгчид оногдуулна.

59.6.Дараах үндэслэл бий болсон тохиолдолд шүүгчийг огцорсонд тооцож Сахилгын хороо шийдвэр гаргана:

59.6.1.огцруулахаас бусад сахилгын шийтгэл хүлээсэн шүүгч нэг жилийн дотор сахилгын шийтгэл дахин хүлээсэн;

59.6.2.гэм буруутайд тооцож эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэсэн шүүхийн шийдвэр хуулийн хүчин төгөлдөр болсон.

59.7.Сахилгын хороо шүүгчийг огцруулсан бол Монгол Улсын Ерөнхийлөгчид танилцуулна.

АРВАН ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ ШҮҮХИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧИЙН ЭРХ ЗҮЙН БАЙДАЛ

60 дугаар зүйл.Шүүхийн иргэдийн төлөөлөгчийн бүрэн эрх

60.1.Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавин хоёрдугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт зааснаар анхан шатны шүүх эрүүгийн хэрэг, эрх зүйн маргаан /цаашид “хэрэг, маргаан” гэх/-ыг анхан шатны журмаар, хамтын зарчмаар хянан шийдвэрлэхдээ иргэдийн төлөөлөгчийг оролцуулна.

60.2.Иргэдийн төлөөлөгч хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх анхан шатны шүүх хуралдаанд хуульд заасан журмын дагуу оролцоно.

60.3.Иргэдийн төлөөлөгч шүүх хуралдаанаас өмнө хүний эрх, эрх чөлөө, шударга ёс, хуулийг дээдлэн, хэрэг, маргааныг талаар хэнээс ч хараат бусаар санал, дүгнэлт гаргахаа батлан тангараглана.

60.4.Энэ хуулийн 60.3-т заасан тангараг өргөх журмыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл батална.

61 дүгээр зүйл.Иргэдийн төлөөлөгчид тавих шаардлага

61.1.Иргэдийн төлөөлөгч дараах шаардлага хангасан байна:

61.1.1.эрх зүйн бүрэн чадамжтай, 25-аас 60 хүртэлх насны Монгол Улсын иргэн байх;

61.1.2.тухайн анхан шатны шүүхийн харьяаллын нутаг дэвсгэрт байнга оршин суудаг байх;

61.1.3.эрүүгийн хариуцлага хүлээж байгаагүй.

62 дугаар зүйл.Иргэдийн төлөөлөгчийн үйл ажиллагаанд хориглох зүйл

62.1.Хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцож байгаа иргэдийн төлөөлөгчид дараах зүйлийг хориглоно:

62.1.1.шүүх хуралдааныг орхин явах, хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр хүрэлцэн ирэхгүй байх;

62.1.2.шүүх хуралдааны дэгийг сахин биелүүлэхгүй байх;

62.1.3.хэргийн оролцогч, түүний өмгөөлөгч, төлөөлөгчтэй уулзах;

62.1.4.хэргийн талаар нотлох баримт цуглуулах;

62.1.5.өөрт нь итгэмжлэн мэдэгдсэн төрийн болон албаны, байгууллага, хувь хүний нууцтай холбоотой мэдээллийг задруулах;

62.1.6.хэвлэл, мэдээллийн хэрэгсэлд хэргийн талаар мэдээлэл өгөх.

62.2.Энэ хуулийн 62.1-д заасан заалтын хэрэгжилтэд Шүүхийн ерөнхий зөвлөл хяналт тавьж, зөрчсөн этгээдийн иргэдийн төлөөлөгчөөр сонгогдох эрхийг хасна.

62.3.Улс төрийн болон төрийн тусгай албан тушаалтныг иргэдийн төлөөлөгчөөр сонгохыг хориглоно.

63 дугаар зүйл.Иргэдийн төлөөлөгчийн хараат бус байдал

63.1.Шүүгч, прокурор, өмгөөлөгч, хэргийн оролцогч болон бусад этгээдийн зүгээс иргэдийн төлөөлөгчид аливаа хэлбэрээр нөлөөлөхийг хориглоно.

63.2.Энэ хуулийн 63.1-д заасан нөхцөл байдал бий болсон гэж үзсэн тохиолдолд иргэдийн төлөөлөгч энэ хуульд заасан нөлөөллийн мэдүүлэг хөтлөх бөгөөд нөлөөллийн мэдүүлгийн загварыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл батална.

63.3.Энэ хуулийн 65.3-т заасны дагуу сонгогдсон иргэдийн төлөөлөгчийн нэрсийг шүүгч, шүүхийн ажилтан шүүх хуралдаанаас өмнө задруулахыг хориглоно.

64 дүгээр зүйл.Иргэдийн төлөөлөгчийн нэрсийн жагсаалт

64.1.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл иргэдийн төлөөлөгчийг шалгаруулах журам, иргэдийн төлөөлөгчийг сургалтад хамруулах нэгдсэн төлөвлөгөөг тус тус батална.

64.2.Иргэдийн төлөөлөгчийн нэрсийн жагсаалтыг дараах журмаар бүрдүүлнэ:

64.2.1.Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс тухайн орон нутгийн хүн амын тоог үндэслэн баталсан жишиг тоог үндэслэн иргэдийн төлөөлөгчдийн нэрсийг гаргуулахаар улсын бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад хүргүүлэх;

64.2.2.Улсын бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага иргэдийн төлөөлөгчдийн нэрсийг санамсаргүй аргаар цахим хэлбэрээр улсын бүртгэлийн мэдээллийн нэгдсэн сангаас сонгож, холбогдох мэдээллийн хамт 21 хоногийн дотор Шүүхийн ерөнхий зөвлөлд хүргүүлэх;

64.2.3.Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс ирүүлсэн нэрсийг хуульд заасан шаардлагыг хангаж байгаа эсэхийг тухайн анхан шатны шүүхийн тамгын газраас нутгийн захиргааны байгууллагатай хамтран нягталж, иргэдийн төлөөлөгчийн нэрсийн жагсаалтыг тухайн шүүхийн тамгын газрын дарга баталгаажуулах.

64.3.Энэ хуулийн 64.2-т заасны дагуу гаргасан иргэдийн төлөөлөгчийн нэрсийн жагсаалт хоёр жил хүчинтэй байна.

64.4.Энэ хуулийн 64.3-т заасан хугацаа дуусахаас гурван сарын өмнө шүүхийн тамгын газар иргэдийн төлөөлөгчийн нэрсийн жагсаалтыг шинэчлэх бэлтгэл ажлыг хийнэ.

64.5.Шүүхийн тамгын газар иргэдийн төлөөлөгчийн нэрсийн жагсаалтад орсон иргэнийг энэ хуулийн 61 дүгээр зүйлд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг шалгаж, мэдээллийн сан бүрдүүлнэ.

64.6.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл иргэдийн төлөөлөгчийн оролцооны талаар судалгаа, дүн шинжилгээ, тоон мэдээг тогтмол гаргана.

65 дугаар зүйл.Иргэдийн төлөөлөгчийг сонгох

65.1.Энэ хуулийн 64.2-т заасан иргэдийн төлөөлөгчийн нэрсийн жагсаалтаас иргэдийн төлөөлөгчийг шалгаруулах ажлыг тухайн шүүхийн тамгын газар зохион байгуулна.

65.2.Шүүх хуралдааны тов гармагц энэ хуулийн 64.2-т заасан нэрсийн жагсаалтаас шүүх хуралдаан бүрд 10 хүний нэрсийн дэд жагсаалтыг системийн тусламжтайгаар тохиолдлын журмаар сонгон тухайн шүүхийн тамгын газрын даргаар батлуулна.

65.3.Энэ хуулийн 65.2-т заасан нэрсийн дэд жагсаалтаас иргэдийн төлөөлөгчийг системд эрэмбэлэгдсэн дарааллаар шүүх хуралдаанд оролцуулна.

65.4.Шүүх хуралдаанд оролцох иргэдийн төлөөлөгчөөр сонгогдсон иргэнд шүүх хуралдаан болохоос ажлын таваас доошгүй өдрийн өмнө мэдэгдэх хуудсаар болон утсаар мэдэгдэж, баримтыг хэрэгт хавсаргана.

65.5.Энэ хуулийн 65.4-т заасан шүүхийн мэдэгдэх хуудсыг хүлээн авсан иргэдийн төлөөлөгч хүндэтгэн үзэх шалтгаантай бол энэ тухайгаа тухайн шүүхийн тамгын газарт даруй мэдэгдэнэ.

65.6.Шүүхийн тамгын газар иргэдийн төлөөлөгчөөр сонгогдсон иргэний ажил олгогчид мэдэгдэл хүргүүлнэ.

65.7.Энэ хуулийн 65.6-д заасан ажил олгогч шүүх хуралдаанд иргэдийн төлөөлөгчөөр оролцох болсон ажилтандаа цалинтай чөлөө олгож, аливаа байдлаар саад учруулахгүй байх үүрэг хүлээнэ.

66 дугаар зүйл.Иргэдийн төлөөлөгчийг татгалзан гаргах

66.1.Хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцож байгаа иргэдийн төлөөлөгч өөрөө татгалзан гарах, эсхүл хэргийн бусад оролцогчдоос түүнийг татгалзах хүсэлт гаргасан бол шүүх бүрэлдэхүүн шийдвэрлэж тогтоол гаргана.

67 дугаар зүйл.Иргэдийн төлөөлөгчийг мэдээллээр хангах

67.1.Шүүхийн тамгын газар иргэдийн төлөөлөгчдөд шүүх хуралдаанд оролцохоос нь өмнө эрх, үүрэг, хүлээх хариуцлага, шүүх хуралдааны дэгийн талаар мэдээлэл өгнө.

67.2.Шүүхийн ерөнхий зөвлөл иргэдийн төлөөлөгчдөд зориулсан гарын авлага боловсруулж, шүүхүүдэд хүргүүлэх бөгөөд тухайн шүүхийн тамгын газар иргэдийн төлөөлөгчийг гарын авлагаар хангана.

67.3.Шүүх хуралдаанд иргэдийн төлөөлөгчөөр оролцохын ач холбогдлыг иргэдэд ухуулан таниулах ажлыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл болон тухайн шүүхийн тамгын газар хариуцан ажиллана.

68 дугаар зүйл.Иргэдийн төлөөлөгч оролцох

68.1.Хэрэг, маргааныг анхан шатны журмаар шүүх бүрэлдэхүүнтэйгээр хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд гурав хүртэл иргэдийн төлөөлөгч оролцоно.

68.2.Энэ хуулийн 65.3-т заасан иргэдийн төлөөлөгч шүүх хуралдаанд оролцох боломжгүй бол нөөцөд байгаа иргэдийн төлөөлөгчдөөс дараагийн дугаарт эрэмбэлэгдсэн иргэнийг оролцуулна.

69 дүгээр зүйл.Иргэдийн төлөөлөгчийг ажиллах нөхцөлөөр хангах, хөлс олгох

69.1.Иргэдийн төлөөлөгчийн ажиллах нөхцөлийг тухайн шүүхийн тамгын газар хариуцан ажиллана.

69.2.Иргэдийн төлөөлөгчийн хөлс болон албан томилолт, замын зардлыг шүүхийн төсвөөс олгоно.

69.3.Иргэдийн төлөөлөгчид хөлс болон албан томилолт, замын зардлыг олгох журмыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална.

АРВАН ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛ, ТҮҮНИЙ БҮРЭЛДЭХҮҮН, БҮТЭЦ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

70 дугаар зүйл.Шүүхийн захиргаа

70.1.Шүүхийн захиргаа нь Шүүхийн ерөнхий зөвлөл /цаашид “Ерөнхий зөвлөл” гэх/, түүний ажлын алба, бүх шатны шүүхийн тамгын газар болон бусад нэгжээс бүрдэнэ.

70.2.Шүүхийн захиргаа нь шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүнээс хэрэг, маргааныг шийдвэрлэхэд мэдээлэл, судалгаа, санхүү, аж ахуй, техник, зохион байгуулалтын туслалцаа үзүүлэн, ажиллах нөхцөлөөр хангах үндсэн чиг үүрэгтэй байна.

71 дүгээр зүйл.Шүүхийн захиргааны үйл ажиллагаанд баримтлах зарчим

71.1.Шүүхийн захиргааны үйл ажиллагаанд дараах зарчмыг баримтална:

- 71.1.1.бие даасан, хараат бус байх;
- 71.1.2.шүүн таслах ажиллагаанд оролцох, нөлөөлөхийг хориглох;
- 71.1.3.мэргэшсэн, тогтвортой байх;
- 71.1.4.шүүхийн үйлчилгээ шуурхай, хүртээмжтэй байх;
- 71.1.5.нээлттэй, ил тод байх.

72 дугаар зүйл.Ерөнхий зөвлөл, түүний чиг үүрэг

72.1.Монгол Улсын Үндсэн хуульд зааснаар Ерөнхий зөвлөл нь шүүгчийн хараат бус, шүүхийн бие даасан байдлыг хангах зорилго бүхий шүүхийн захиргааны төв байгууллага мөн.

72.2.Ерөнхий зөвлөл шүүх, шүүгчийн шүүн таслах ажиллагаанд оролцохгүйгээр дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

- 72.2.1.захиргааны удирдлагыг хэрэгжүүлэх;
- 72.2.2.шүүхийг хүний нөөцөөр хангах;
- 72.2.3.шүүгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах;
- 72.2.4.шүүхийн санхүү, эдийн засгийн баталгааг хангах;
- 72.2.5.мэдээллээр хангах.

72.3.Ерөнхий зөвлөл соёмбо бүхий тамга, тогтоосон загвараар үйлдсэн тэмдэг, албан бичгийн хэвлэмэл хуудас хэрэглэнэ.

73 дугаар зүйл.Захиргааны удирдлагыг хэрэгжүүлэх

73.1.Ерөнхий зөвлөл захиргааны удирдлагын талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

73.1.1.шүүх эрх мэдлийн тогтолцоо, бүтцийг боловсронгуй болгох асуудлыг судалж, санал, шийдвэрийн төсөл боловсруулан холбогдох байгууллагад уламжлах;

73.1.2.Улсын дээд шүүхээс бусад шүүхийн байршлыг тогтоох, шүүх байгуулах, өөрчлөн байгуулах, татан буулгах саналыг боловсруулан Засгийн газар болон Улсын дээд шүүхтэй зөвшилцөн Улсын Их Хуралд уламжлах, гарсан шийдвэрийн биелэлтийг зохион байгуулах;

73.1.3.Улсын дээд шүүхээс бусад шүүхийн шүүгчийн орон тоо, бүх шатны шүүхийн шүүгчийн цалин хөлсний хэмжээг тогтоох тухай саналыг Улсын Их Хуралд уламжлах;

73.1.4.шүүх эрх мэдлийн хүрээнд дагаж мөрдөх хууль тогтоомж, эрх зүйн бусад акт, бодлогын баримт бичгийн төсөл боловсруулах, санал өгөх, эрх бүхий этгээд, хууль санаачлагчид уламжлах;

73.1.5.өөрийн эрх хэмжээний хүрээнд холбогдох стандарт, дүрэм, журам батлан мөрдүүлэх;

73.1.6.шүүхийг хэвийн, тасралтгүй ажиллах зохион байгуулалтын нөхцөлөөр хангах;

73.1.7.шүүхийн тамгын газрыг байгуулах, өөрчлөн байгуулах, татан буулгах, зохион байгуулалтын бүтэц, орон тооны дээд хязгаар, үйл ажиллагааны нийтлэг дүрмийг тогтоох;

73.1.8.шүүхийн тамгын газар, шүүхийн тусгай архивт мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх, үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх;

73.1.9.шүүхийн тамгын газрын ажлын үр дүн, түүний даргын ажил үүргийн хуваарийг тодорхойлох, ажлын гүйцэтгэлийн чанар, үр дүнг үнэлэх;

73.1.10.шүүхийн захиргааны албыг удирдаж, энэ талаар Төрийн албаны зөвлөлтэй хамтран ажиллах;

73.1.11.шүүхийн тамгын газрын үйл ажиллагаанд мэдээллийн технологи, шүүхийн үйлчилгээ, удирдлагын шинэ хэлбэрийг нэвтрүүлэх нэгдсэн бодлого батлах, хэрэгжүүлэх;

73.1.12.хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны бүртгэл, хяналтын нэгдсэн систем, цахимаар шүүх хуралдааныг зохион байгуулах, программ хангамжийг хөгжүүлэх, хэвийн ажиллагааг хангах;

73.1.13.шүүхийн тамгын газар хэргийн хөдөлгөөний удирдлагын чиг үүргээ хэрэгжүүлж байгаа байдалд дүн шинжилгээ хийж, нэгдсэн аргачлал, загвар батлах, мөрдүүлэх;

73.1.14.шүүх хуралдааны дуу, дуу-дүрсний бичлэг хийх, тэдгээрийг архивлах болон шүүх хуралдаанд оролцогчийг зайнаас буюу цахимаар оролцуулах ажлыг зохион байгуулах журмыг хуульд заасны дагуу батлах;

73.1.15.шүүхийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хуульд заасан эрх, үүргээ хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай мэдээлэл, лавлагаагаар хангах, аливаа нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохион байгуулах, иргэдийн төлөөлөгчийн хориглосон үйлдэлд хяналт тавих, үйлдэл гарсан тохиолдолд холбогдох байгууллагад хандах;

73.1.16.шүүх дэх эвлэрүүлэн зуучлах үйл ажиллагааны зохион байгуулалтыг хангах;

73.1.17.өөрийн эрх хэмжээний хүрээнд иргэдийн санал, өргөдөл, гомдлыг хүлээн авч, шийдвэрлэх, энэ талаар шүүхийн тамгын газрын үйл ажиллагааг шалгах, хяналт тавих;

73.1.18.шүүхийн тээвэр, холбоо, мэдээлэл шинжилгээ, программ хангамж, тэдгээрийн ашиглалт, хамгаалалт, засвар үйлчилгээг зохион байгуулах;

73.1.19.техник хэрэгсэл, түүнийг ашиглах мэргэжилтнээр хангаж, засвар үйлчилгээг зохион байгуулах;

73.1.20.шүүхийн нэгдсэн сүлжээнд шүүх болон шүүхийн захиргааны байгууллагыг холбож, түүнийг ашиглах техникийн нөхцөлөөр хангах;

73.1.21.шүүхийн байрны эрүүл, аюулгүй орчныг бүрдүүлэх, холбогдох дүрэм, журам баталж мөрдүүлэх;

73.1.22.шүүгч, түүний гэр бүлийн гишүүний аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээг цаг тухайд нь зохион байгуулах;

73.1.23.шүүх хуралдааны дэг сахиулах, шүүгч, шүүх бүрэлдэхүүн, шүүх хуралдаанд оролцогчдын аюулгүй байдлыг хангах, яллагдагчийг хуяглан хүргэх, шүүхийн дуудсанаар ирэхгүй байгаа яллагдагч, шүүгдэгч, гэрч, зохигч, хэргийн оролцогчийг албадан ирүүлэх, шүүхээс оргон зайлсан яллагдагч, шүүгдэгч, ялтныг эрэн сурвалжлах үүргийг цагдаагийн байгууллага гүйцэтгэх журмыг Ерөнхий зөвлөлийн дарга, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална.

73.1.24.Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон хууль тогтоомж, Засгийн газраас баталсан журмын дагуу гадаад улсын адил түвшний байгууллага, эсхүл олон улсын байгууллагатай өөрийн эрх хэмжээний асуудлаар байгууллага хоорондын гэрээ байгуулах, хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх;

73.1.25.хэргийн хөдөлгөөний хяналтын болон мэдээллийн тогтолцоог бүрдүүлэх, бүх шатны шүүхүүдийн шүүх хуралдааны товыг нэгдсэн системд байршуулах;

73.1.26.цахимаар хийсэн худалдаа, цахим орчинд хийсэн гэрээ, хэлцэл, интернет үйлчилгээ, интернет орчинд анх удаа хэвлэгдсэн бүтээлийн зохиогчийн эрх болон түүнтэй холбоотой бусад эрхийн талаар маргаан, интернетэд нийтлэгдсэн буюу түгээсэн бүтээлийн зохиогчийн эрх буюу бусад холбоотой эрхийг зөрчсөнтэй холбоотой маргаан, интернэтийн домэйн нэр, эзэмшил, түүний зөрчил холбоотой зэрэг маргааныг тухайлан хуульд заасан тохиолдолд цахим шүүхээр шийдвэрлэх платформ, эсхүл шүүх хуралдааныг цахимаар хэрэгжүүлэх програм хангамжийг хөгжүүлэх;

73.1.27.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

74 дүгээр зүйл.Шүүхийг хүний нөөцөөр хангах

74.1.Ерөнхий зөвлөл нь шүүхийг хүний нөөцөөр хангах талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

74.1.1.хүний нөөцийн бүртгэл, судалгаа, төлөвлөлт, хуваарилалт, хангалтыг зохион байгуулах, шүүхийн захиалга, судалгаанд үндэслэн шүүхийн хүний нөөцийн хөдөлгөөнийг удирдах;

74.1.2.шүүгчид нэр дэвшигчийг бүртгэх, сонгон шалгаруулах ажлыг энэ хуульд заасан журмын дагуу зохион байгуулах;

74.1.3.шүүгчийг томилуулах, шилжүүлэх, сэлгэн ажиллуулах, албан тушаалаас нь чөлөөлүүлэх тухай саналыг Ерөнхийлөгчид өргөн мэдүүлэх;

74.1.4.Мэргэшлийн хорооны үйл ажиллагааг удирдлага, зохион байгуулалтаар хангах, шүүгч гишүүнээс бусад гишүүн, Хорооны даргыг гишүүдийн санал болгосноор томилох, чөлөөлөх;

74.1.5.шүүгчид тавих болзол, шаардлагыг үнэлэх, сонгон шалгаруулах болон шүүгчийн ажил хэргийн чадвар, мэргэшлийн түвшингийн талаар дүгнэлт гаргах журам, шалгуурыг Мэргэшлийн хороотой хамтран боловсруулж, батлах, хэрэгжилтийг зохион байгуулах;

74.1.6.шүүгч болон шүүхийн захиргааны ажилтныг дадлагажуулах, мэргэшлийг нь дээшлүүлэх сургалтыг Улсын дээд шүүх болон сургалтын байгууллагатай хамтран зохион байгуулах;

74.1.7.шүүхийн захиргааны байгууллагын ажилтны ажил хэргийн ур чадвар, мэргэшлийн түвшинг тодорхойлох шалгуур үзүүлэлт, журмыг тогтоож хэрэгжүүлэх;

74.1.8.хууль тогтоомжийн дагуу шүүхийн захиргааны ажилтанд зэрэг дэв олгох, түүнийг төрийн шагнал, хүндэт цолд тодорхойлох, шүүхийн шагналын журмыг баталж, мөрдүүлэх;

74.1.9.Ерөнхий зөвлөлийн гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга, Улсын дээд шүүхээс бусад шүүхийн тамгын газрын даргыг томилох, чөлөөлөх;

74.1.10.шүүгч гурван сараас дээш хугацаагаар эмчилгээ хийлгэх, суралцах, эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил хийх бол чөлөө олгох;

74.1.11.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

75 дугаар зүйл.Шүүгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах

75.1.Ерөнхий зөвлөл шүүгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

75.1.1.энэ хуульд заасан шүүгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах ажлыг хэрэгжүүлэх, зөрчигдсөн тодорхой тохиолдолд арга хэмжээ авах;

75.1.2.шүүгчийн хараат бус, халдашгүй байдалд сөргөөр нөлөөлсөн, шүүгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол хөндөгдөх нөхцөл үүссэн тохиолдолд холбогдох арга хэмжээ авах, зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх;

75.1.3 авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг хуульд заасны дагуу зохион байгуулах;

75.1.4.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

76 дугаар зүйл.Шүүхийн санхүү, эдийн засгийн баталгааг хангах

76.1.Ерөнхий зөвлөл шүүхийн санхүү, эдийн засгийн баталгааг хангах талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

76.1.1.Улсын дээд шүүхээс бусад шүүхийн үйл ажиллагааны болон хөрөнгө оруулалтын төсвийг төсвийн тухай хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж, нэгтгэн Засгийн газартай зөвшилцөн Улсын Их Хуралд уламжлах;

76.1.2.шүүхийн төсвийг зориулалтын дагуу хуваарилан, төсвийн гүйцэтгэлийг үр ашигтай зохион байгуулах;

76.1.3.шүүхийн эдийн засаг, санхүү, хөдөлмөр, ажлын нөхцөлийн болон бусад баталгааг хангах ажлыг зохион байгуулах, шаардлагатай бол эдийн засаг, нийгмийн хамгааллын болон материал, техник хангамж зэрэг асуудлыг Засгийн газарт танилцуулж, шийдвэрлүүлэх;

76.1.4.шүүн таслах ажиллагааг хэвийн явуулах, мэтгэлцэх зарчмыг хэрэгжүүлэх, олон нийтэд нээлттэй байлгах, аюулгүй байдлыг хангах стандартад нийцсэн шүүхийн байр, хуралдааны танхим болон бусад барилга байгууламж барих, засвар хийх хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэрийг төлөвлөх, зураг төсвийг захиалан боловсруулах, гүйцэтгэлийг хангах;

76.1.5.Улсын дээд шүүхээс бусад шүүхийн санхүү, эдийн засаг, нягтлан бодох бүртгэлийн ажлыг зохион байгуулж, хянан шалгаж удирдах;

76.1.6.шүүхийг орчин үеийн техник, тоног төхөөрөмжөөр хангах нэгдсэн бодлого батлах, хэрэгжүүлэх;

76.1.7.шүүхийн эд хөрөнгийн бүртгэл, тооллого, эзэмшил, ашиглалт, хамгаалалтыг зохион байгуулж, эд хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдлыг хангах;

76.1.8.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

76.2.Шүүх, шүүгч нь үйл ажиллагаагаа хараат бусаар явуулахад шаардагдах байнгын болон нүүдэллэн ажиллах байр, иргэдийг хүлээн авах болон шүүх хуралдааны танхим, тээвэр, холбоо, мэдээллийн болон тусгай зориулалтын техник хэрэгсэл, тавилга, тоног төхөөрөмж, хамгаалалтаар хангагдсан байх бөгөөд тэдгээрийн стандарт, нөхцөлийг Ерөнхий зөвлөл тогтооно.

77 дугаар зүйл.Мэдээллээр хангах

77.1.Ерөнхий зөвлөл мэдээллээр хангах талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

77.1.1.шүүхийн захиргааны үйл ажиллагааны статистик мэдээлэл гаргах;

77.1.2.шүүхийн санхүүгийн нэгдсэн тайлан, мэдээг гаргах, судлах, боловсруулалт хийх;

77.1.3.шүүхийн захиргааны ажлын практикийг судлах;

77.1.4.шүүхийн цахим болон бусад хэлбэрийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх;

77.1.5.эрх зүйн онол, практикийн судалгаа, гарын авлага зэрэг албан хэрэгцээний сан бүрдүүлж, тогтмол шинэчлэх, ашиглалтыг зохион байгуулах;

77.1.6.шүүхийг Монгол Улсын хуулийн албан ёсны эхээр тогтмол хангах болон хууль тогтоомжийн актын бүртгэл, хөдөлгөөн, лавламжийн ажлыг зохион байгуулах;

77.1.7.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

77.2.Ерөнхий зөвлөл болон шүүхийн тамгын газар дараах байдлаар олон нийтийг мэдээллээр хангана:

77.2.1.шүүхийн бие даасан байдлыг хангах, шүүхийг захиргааны удирдлагаар хангах, шүүгчдийг шилж олох, шүүгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах бүрэн эрхийн хэрэгжилтийн талаар цахим хуудас болон хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр олон нийтэд тогтмол мэдээлэх;

77.2.2.шүүхийн шийдвэр, тогтоолыг эмхэтгэн хэвлэх болон цахим хуудсанд тогтмол байрлуулах;

77.2.3.шүүхийн цахим хуудсыг тогтмол шинэчлэх;

77.2.4.мэдээлэл, лавлагааны үйлчилгээг зохион байгуулах;

77.2.5.шүүхийн үйл ажиллагааны талаар олон нийтийн саналыг бичгээр болон цахим хэлбэрээр авах ажлыг зохион байгуулах.

78 дугаар зүйл.Ерөнхий зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, бүрэн эрхийн хугацаа

78.1.Ерөнхий зөвлөл арван гишүүнээс бүрдэх бөгөөд тэдгээр нь дөрвөн жилийн хугацаагаар зөвхөн нэг удаа ажиллана.

78.2.Ерөнхий зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд Улсын Их Хурлын Хууль зүйн байнгын хорооноос /цаашид “Байнгын хороо” гэх/ гурав, Ерөнхийлөгч болон хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнээс тус бүр нэг хүнийг тус тус нээлттэйгээр энэ хуулийн 79.1-79.6-д заасны дагуу сонгон шалгаруулж томилох бөгөөд Ерөнхий зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд орох таван шүүгчийг бүх шатны шүүхийн төлөөллийг хангаж, Шүүгчдийн зөвлөлөөс нууц санал хураалтаар сонгоно.

78.3.Ерөнхий зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд орох шүүгч гишүүн нь шүүгчээр таваас доошгүй жил ажилласан, сахилгын шийтгэлгүй, бусад гишүүд нь хууль зүйн өндөр мэргэшилтэй, эрх зүйч мэргэжлээр 10-аас доошгүй жил ажилласан, төрийн алба хаах насны дээд хязгаарт хүрээгүй, сүүлийн таван жил улс төрийн албан тушаал болон улс төрийн намын удирдах албан тушаал эрхэлж байгаагүй, эрүүгийн хариуцлага хүлээж байгаагүй Монгол Улсын иргэн байна.

78.4.Ерөнхий зөвлөлийн даргыг нууц санал хураалтаар гишүүд дотроосоо олонхийн саналаар сонгоно.

78.5.Ерөнхий зөвлөлийн дарга болон дөрвөн гишүүн нь орон тооны байх бөгөөд тэдгээр нь Шүүгчдийн зөвлөлөөс сонгогдсон гурван шүүгч, Байнгын хороо, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнээс томилогдсон тус бүр нэг гишүүн байна. Бусад таван гишүүн нь орон тооны бус байна.

78.6.Ерөнхий зөвлөлийн гишүүдийн гуравны хоёр нь бүрдсэнээр түүнийг бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх бүрэлдэхүүнтэйд тооцно.

78.7.Ерөнхий зөвлөлийн орон тооны гишүүн нь төрийн өндөр албан тушаалтны зэрэг, зиндаа, түүнтэй адилтгах албан тушаалтны зэрэглэлд тохирсон цалин хөлс авч, зайлшгүй шаардлагатай бусад хангамж эдэлж, хуульд заасан баталгаагаар хангагдана.

78.8.Ерөнхий зөвлөлийн дарга, орон тооны гишүүний цалингийн хэмжээ, орон тооны бус гишүүнд урамшуулал олгох журмыг тус зөвлөлийн өргөн мэдүүлснээр Улсын Их Хурал тогтооно.

78.9.Ерөнхий зөвлөлийн гишүүний ёс зүйн дүрмийг тус зөвлөл баталж, мөрдөнө.

79 дүгээр зүйл.Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнд нэр дэвшүүлэх, томилох, сонгох журам

79.1.Байнгын хороо Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнийг дараах журмаар нэр дэвшүүлж, томилно:

79.1.1.Ерөнхий зөвлөлийн гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа дуусахаас 60-аас доошгүй хоногийн өмнө Байнгын хорооноос Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнд нэр дэвшигчийг сонгон шалгаруулах тухай олон нийтийн хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслээр мэдээлэх;

79.1.2.энэ хуульд заасан шаардлагыг хангасан иргэн сонгон шалгаруулалтыг нийтэд мэдээлснээс хойш 21 хоногийн дотор нэр дэвших тухай хүсэлтээ Байнгын хороонд хүргүүлэх;

79.1.3.Байнгын хороо дийлэнх олонхийн саналаар ажлын хэсэг байгуулж, 15 хоногийн дотор сонгон шалгаруулалт явуулах;

79.1.4.Байнгын хороо долоо хоногийн дотор хэлэлцэж, Байнгын хорооны гишүүдийн дийлэнх олонхийн саналаар Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнийг томилох;

79.1.5.Байнгын хороо нэр дэвшигчийг Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнд томилохоос татгалзсан бол 14 хоногийн дотор энэ хуульд заасан журмын дагуу өөр хүний нэрийг дэвшүүлэх;

79.2.Байнгын хороо нэр дэвшигчийг татгалзсан тохиолдолд тухайн хүний нэрийг дахин дэвшүүлж болохгүй.

79.3.Энэ хуулийн 79.1-д заасны дагуу Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнийг сонгон шалгаруулах нарийвчилсан журмыг Байнгын хороо батална.

79.4.Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнийг дараах журмаар сонгон шалгаруулж, томилно:

79.4.1.Ерөнхий зөвлөлийн гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа дуусахаас 60-аас доошгүй хоногийн өмнө хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнээс Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнд нэр дэвшигчийг сонгон шалгаруулах тухай олон нийтийн хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслээр мэдээлэх;

79.4.2.энэ хуульд заасан шаардлагыг хангасан иргэн сонгон шалгаруулалтыг нийтэд мэдээлснээс хойш 21 хоногийн дотор нэр дэвших тухай хүсэлтээ хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнд хүргүүлэх;

79.4.3.хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн ажлын хэсэг байгуулж, 15 хоногийн дотор сонгон шалгаруулалт явуулж, томилох.

79.5.Энэ хуулийн 79.4-т заасны дагуу Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнийг сонгон шалгаруулах нарийвчилсан журмыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

79.6.Ерөнхийлөгч Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнийг сонгон шалгаруулж, томилохдоо энэ хуулийн 79.4-т заасан журмыг баримтлах бөгөөд Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнийг сонгон шалгаруулах нарийвчилсан журмыг батална.

79.7.Ерөнхий зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд орох шүүгчийг Шүүгчдийн зөвлөл шүүгчид дотроосоо нэр дэвшүүлж, нууц санал хураалтаар сонгоно.

79.8.Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнд шүүгчийг нэр дэвшүүлэх, сонгох ажиллагаанд шүүгчийн хараат бус, нээлттэй, ил тод байдлыг хангах журмыг Шүүгчдийн зөвлөл баталж, мөрдүүлнэ.

79.9.Ерөнхий зөвлөлийн дарга, гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа дуусгавар болсон, эсхүл хугацаанаас өмнө чөлөөлөгдсөн, эгүүлэн татагдсан, огцруулсан бол дараагийн гишүүнийг эрх бүхий этгээд сул орон тоо гарснаас хойш 60 хоногийн дотор нөхөн томилох буюу сонгоно.

79.10.Нөхөн сонгогдсон буюу томилогдсон Ерөнхий зөвлөлийн гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа нь орон гарсан гишүүний бүрэн эрхийн үлдсэн хугацаатай адил байна.

80 дугаар зүйл.Ерөнхий зөвлөлийн ажлын алба

80.1.Ерөнхий зөвлөл өөрийн гишүүдэд үүргээ гүйцэтгэхэд нь туслалцаа үзүүлэх, Ерөнхий зөвлөлийн үйл ажиллагааг нь хэвийн явуулах нөхцөлийг хангах чиг үүрэг бүхий ажлын албатай байх бөгөөд Гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга нь ажлын албыг өдөр тутмын удирдлагаар хангана.

80.2.Ерөнхий зөвлөл батлагдсан төсвийн хүрээнд зохион байгуулалтын бүтэц, орон тоог өөрөө тогтоох бөгөөд ажлын албаны үйл ажиллагааг дүрмээр зохицуулна.

80.3.Ерөнхий зөвлөлийн ажлын алба нь энэ хуульд заасан чиг үүргийг хэрэгжүүлэх мэргэшсэн нэгжээс бүрдэнэ.

80.4.Ерөнхий зөвлөлийн дэргэд иргэний болон захиргааны хэргийн тусгай архив, бүх шатны шүүхийн тамгын газарт түүний салбар архив ажиллана.

81 дүгээр зүйл.Ерөнхий зөвлөлийн хуралдаан, түүнээс гарах шийдвэр

81.1.Ерөнхий зөвлөлийн үйл ажиллагааны үндсэн хэлбэр нь зөвлөлийн хуралдаан /цаашид “Хуралдаан” гэх/ байх бөгөөд хуралдаанаас тогтоол гаргана.

81.2.Хуралдааныг сард хоёроос доошгүй удаа хийх бөгөөд гишүүдийн олонхийн ирцтэйгээр асуудлыг хэлэлцэн, хуралдаанд оролцогчдын дийлэнх олонхийн саналаар шийдвэрлэнэ.

81.3.Ерөнхий зөвлөл хуралдааныхаа дэгийг өөрөө тогтооно.

81.4.Ерөнхий зөвлөлийн ээлжит бус хуралдааныг Ерөнхий зөвлөлийн даргын санаачилгаар, эсхүл тав, түүнээс дээш гишүүдийн шаардсанаар зарлан хуралдуулна.

81.5.Ерөнхий зөвлөлийн дарга гарын үсэг зурж, тамга дарснаар энэ хуулийн 81.1-д заасан тогтоол хүчин төгөлдөр болно.

81.6.Ерөнхий зөвлөлийн орон тооны болон орон тооны бус гишүүд хуралдаанд саналын тэгш эрхтэй оролцоно.

81.7.Ерөнхий зөвлөлийн шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл захиргааны хэргийн шүүхэд гомдол гаргана.

82 дугаар зүйл.Ерөнхий зөвлөлийн даргын бүрэн эрх

82.1.Ерөнхий зөвлөлийн дарга нь гишүүний бүрэн эрхээс гадна дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

82.1.1.Ерөнхий зөвлөлийн үйл ажиллагааг удирдах;

82.1.2.Ерөнхий зөвлөлийг тэргүүлж, түүнийг дотоод, гадаад харилцаанд төлөөлөх;

82.1.3.өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлаараа Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурал, Засгийн газар, холбогдох бусад байгууллага, албан тушаалтантай харилцах;

82.1.4.Улсын Их Хурлын нэгдсэн чуулган болон Байнгын хорооны хуралдаан, Засгийн газрын хуралдаанд Ерөнхий зөвлөлийн байр суурийг илэрхийлэх, төсвийн болон бусад асуудлыг шийдвэрлүүлэх;

82.1.5.Ерөнхий зөвлөлийн хуралдааныг товлох, даргалах, хуралдааны бэлтгэл, түүний шийдвэрийн биелэлтийг хангах ажлыг зохион байгуулах;

82.1.6.Ерөнхий зөвлөлийн шийдвэрийн биелэлтэд хяналт тавих;

82.1.7.Ажлын алба, Улсын дээд шүүхээс бусад шүүхийн тамгын газрын үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах;

82.1.8.Ерөнхий зөвлөлийн гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга, Улсын дээд шүүхээс бусад шүүхийн тамгын газрын даргад нэр дэвшүүлэх, сахилгын шийтгэл ногдуулах;

82.1.9.Ерөнхий зөвлөлийн ажлын албыг ерөнхий удирдлагаар хангах;

82.1.10.Шүүгчийн хараат бус байдлыг хангахтай холбоотой Ерөнхий зөвлөлийн үйл ажиллагааны тайланг Улсын дээд шүүхэд жил бүр танилцуулах;

82.1.11.Ерөнхий зөвлөлийн ажлын тайланг Шүүгчдийн зөвлөлд танилцуулах;

82.1.12.Шүүхийн төрийн захиргааны албан хаагчдын зэрэг дэвийг холбогдох журмын дагуу олгох;

82.1.13.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

82.2.Ерөнхий зөвлөлийн дарга нь Ерөнхий зөвлөлийн ажлын алба, аймаг, нийслэл, сум буюу сум дундын, дүүргийн болон дагнасан шүүх, шүүхийн захиргааны бусад байгууллагын төсвийн ерөнхийлөн захирагч байна.

82.3.Ерөнхий зөвлөлийн дарга бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхдээ Засгийн газрын гишүүнтэй адил бүрэн эрхийн баталгаа, хангамжтай байна.

82.4.Ерөнхий зөвлөлийн даргын түр эзгүйд түүний үүргийг хамгийн ахмад настай орон тооны гишүүн нь орлон гүйцэтгэнэ.

82.5.Ерөнхий зөвлөлийн дарга бүрэн эрхийнхээ хүрээнд захирамж, тушаал гаргана.

83 дугаар зүйл.Ерөнхий зөвлөлийн гишүүний бүрэн эрх

83.1.Ерөнхий зөвлөлийн гишүүн дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

83.1.1.орон тооны гишүүний хувьд Ерөнхий зөвлөлийн бүрэн эрхийн хүрээнд хэрэгжүүлэх чиг үүргийг хариуцах;

83.1.2.Ерөнхий зөвлөлийн хуралдаанаар тодорхой асуудал хэлэлцүүлэх санал оруулах;

83.1.3.Ерөнхий зөвлөлийн хуралдаанд таслах эрхтэй оролцох;

83.1.4.Ерөнхий зөвлөлийн шийдвэрийн биелэлтийг хангуулах;

83.1.5.Ерөнхий зөвлөлийн хуралдааныг зарлан хуралдуулахаар шаардах;

83.1.6.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

84 дүгээр зүйл.Ерөнхий зөвлөлийн дарга, гишүүний үүрэг, хориглох зүйл

84.1.Ерөнхий зөвлөлийн дарга, гишүүн хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэх, шударга, хараат бус байх, бодитой хандах, хууль дээдлэх, ашиг сонирхлын зөрчил үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх, ийм нөхцөл үүссэн бол татгалзан гарах, Ерөнхий зөвлөлийн гишүүний ёс зүйн дүрмийг чандлан сахих үүрэгтэй.

84.2.Ерөнхий зөвлөлийн дарга, гишүүнд дараах зүйлийг хориглоно:

84.2.1.энэ хуулийн 20.2.3-т заасны дагуу сонгогдсоноос бусад гишүүн Ерөнхий зөвлөлийн бүрэн эрхийн хугацаанд болон уул хугацаа дуусгавар болсноос хойш гурван жилийн дотор шүүгчид нэр дэвших;

84.2.2.ашиг сонирхлын зөрчил үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх, эсхүл өөрт хамаарал бүхий этгээдтэй холбоотой шийдвэр гаргахад оролцох;

84.2.3.албан үүргээ гүйцэтгэх явцад олж мэдсэн, эсхүл өөрт нь итгэмжлэн мэдэгдсэн нууцыг задруулах, хувийн ашиг сонирхлыг хангах зорилгоор ашиглах;

84.2.4.улс төрийн үйл ажиллагаа явуулах;

84.2.5.шүүн таслах ажиллагаанд хөндлөнгөөс оролцох, нөлөөлөх;

84.2.6.Шүүхийн сахилгын хороо болон Шүүхийн мэргэшлийн хорооны дарга, гишүүнд нөлөөлөх;

84.2.7.Ерөнхий зөвлөлийн гишүүний үүрэг гүйцэтгэхтэй холбогдуулан бэлэг, шан харамж авах.

85 дугаар зүйл.Ерөнхий зөвлөлийн дарга, гишүүнийг үүрэгт ажлаас нь чөлөөлөх, огцруулах, эгүүлэн татах

85.1.Ерөнхий зөвлөлийн дарга, гишүүнийг дараах үндэслэлээр үүрэгт ажлаас нь чөлөөлнө:

85.1.1.бүрэн эрхийн хугацаа дуусгавар болсон;

85.1.2.өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох насанд хүрсэн болон эрүүл мэндийн байдал, бусад хүндэтгэн үзэх шалтгаанаар албан үүргээ гүйцэтгэх боломжгүй болсон;

85.1.3.өөрөө хүсэлт гаргасан болон өөр ажил, албан тушаалд томилогдсон буюу сонгогдсон.

85.2.Ерөнхий зөвлөлийн дарга, гишүүнийг дараах үндэслэлээр огцруулна:

85.2.1.хуралдааныг удаа дараа хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр тасалсан;

85.2.2.гэмт хэрэг үйлдсэн нь хуулийн хүчин төгөлдөр шүүхийн шийдвэрээр тогтоогдсон;

85.2.3.энэ хуулийн 84.1, 84.2-т заасныг ноцтой, эсхүл удаа дараа зөрчсөн.

85.3.Шүүгчдийн зөвлөл энэ хуулийн 85.2-т заасан үндэслэлээр шүүгч гишүүнийг Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнээс олонхийн саналаар эгүүлэн татна.

85.4.Энэ хуулийн 85.2-т заасан үндэслэлээр Ерөнхий зөвлөлийн шүүгч биш гишүүнийг огцруулах асуудлыг Байнгын хороо дийлэнхи олонхийн саналаар, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн холбогдох дүгнэлтийг үндэслэн тус тус шийдвэрлэнэ.

85.5.Ерөнхий зөвлөлийн дарга, гишүүнд энэ хуулийн 85.2.2, 85.2.3-т зааснаас бусад зөрчилд хаалттай, эсхүл нээлттэй сануулах шийтгэлийг Ерөнхий зөвлөл оногдуулах бөгөөд уг асуудлыг шийдвэрлэхэд шалгагдаж байгаа гишүүнийг оролцуулахгүй.

85.6.Сахилгын зөрчилд шалгагдаж байгаа Ерөнхий зөвлөлийн гишүүн нь энэ хуулийн 104.1.1-104.1.5-д заасан эрхийг эдэлнэ.

85.7.Ерөнхий зөвлөлийн гишүүнийг бүрэн эрхийнхээ хүрээнд гаргасан, эсхүл санал өгсөн шийдвэрийн агуулгад үндэслэн огцруулах, эгүүлэн татах, бусад сахилгын шийтгэл оногдуулахыг хориглоно.

86 дугаар зүйл.Ерөнхий зөвлөлийн гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга, түүний бүрэн эрх

86.1.Ерөнхий зөвлөлийн гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга нь Ажлын албаны төсвийн шууд захирагч байх бөгөөд дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

86.1.1.Ерөнхий зөвлөлийн ажлын албыг өдөр тутмын удирдлагаар хангах;

86.1.2.Ерөнхий зөвлөлийн ажлын албаны ажилтныг Ерөнхий зөвлөлийн даргатай зөвшилцөн томилох, чөлөөлөх;

86.1.3.ажлын албаны төсвийг захиран зарцуулах, тайлагнах;

86.1.4.Ерөнхий зөвлөлийн хуралдааны бэлтгэл, түүний шийдвэрийн биелэлтийг хангах ажлыг зохион байгуулах;

86.1.5.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

86.2.Гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга хууль зүйн дээд боловсролтой, эрх зүйч мэргэжлээр 10-аас доошгүй жил ажилласан, сүүлийн таван жилд улс төрийн болон улс төрийн намын удирдах албан тушаал эрхэлж байгаагүй Монгол Улсын иргэн байна.

86.3.Гүйцэтгэх нарийн бичгийн даргыг Ерөнхий зөвлөлийн даргын санал болгосноор Ерөнхий зөвлөл томилж, чөлөөлнө.

86.4.Гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга бүрэн эрхийнхээ хүрээнд тушаал гаргана.

86.5.Гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга нь үйл ажиллагаагаа Ерөнхий зөвлөлд хариуцан тайлагнана.

87 дугаар зүйл.Шүүхийн мэргэшлийн хороо

87.1.Шүүхийн мэргэшлийн хороо /цаашид “Мэргэшлийн хороо” гэх/ улсын хэмжээнд нэг байна.

87.2.Мэргэшлийн хороо орон тооны бус есөн гишүүний бүрэлдэхүүнтэй байх бөгөөд тэдгээр нь дөрвөн жилийн хугацаагаар зөвхөн нэг удаа ажиллана.

87.3.Мэргэшлийн хороо нь хууль зүйн өндөр мэргэшилтэй, хууль зүйн болон шүүн таслах ажиллагааны туршлагатай, эрх зүйч мэргэжлээр 10-аас доошгүй жил ажилласан шүүгч, эрдэмтэн, хуульчаас бүрдэнэ.

87.4.Мэргэшлийн хорооны зургаан гишүүн нь Улсын дээд шүүх, давж заалдах шатны шүүхийн шүүгч байх бөгөөд тэдгээрийг Шүүгчдийн зөвлөлөөс сонгоно.

87.5.Энэ хуулийн 87.4-т зааснаас бусад Мэргэшлийн хорооны гишүүнийг Ерөнхий зөвлөл нээлттэйгээр сонгон шалгаруулж, томилох бөгөөд сонгон шалгаруулах журмыг Ерөнхий зөвлөл батална.

87.6.Мэргэшлийн хорооны бүрэлдэхүүнд анхан шатны шүүхийн шүүгч, Ерөнхий зөвлөлийн гишүүн, шүүхийн захиргааны байгууллагын ажилтан, өмгөөлөгч, прокурор орохыг хориглоно.

87.7.Мэргэшлийн хорооны даргыг гишүүдийн санал болгосноор Ерөнхий зөвлөл томилж, чөлөөлнө.

87.8.Мэргэшлийн хороо шүүгчид нэр дэвшигчээс энэ хуульд заасан шалгалт авч, үнэлгээ өгөх, давж заалдах болон хяналтын шатны шүүхийн тогтоолыг үндэслэн шүүгчийн ажил хэргийн чадвар, мэргэшлийн түвшинг тогтоож дүгнэлт гаргах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ.

87.9.Мэргэшлийн хороо шүүгчийг ажил хэргийн чадвар, мэргэшлийн түвшингийн хувьд албан тушаалдаа тэнцэхгүй гэж үзэн дүгнэлт гаргасан бол Ерөнхий зөвлөлд хүргүүлнэ.

87.10.Мэргэшлийн хорооны үйл ажиллагааны болон гишүүний ёс зүйн дүрмийг Ерөнхий зөвлөл батална.

87.11.Мэргэшлийн хорооны гишүүний үйл ажиллагаанд дараах зүйлийг хориглоно:

87.11.1.Мэргэшлийн хорооны гишүүний бүрэн эрхийн хугацаанд болон уул хугацаа дуусгавар болсноос хойш гурван жилийн дотор шүүгчид нэр дэвших;

87.11.2.шүүн таслах ажиллагаанд хөндлөнгөөс оролцох;

87.11.3.шүүгчийн хараат бус байдалд аливаа хэлбэрээр нөлөөлөх;

87.11.4.нэр дэвшигчийн сонгон шалгаруулалтын болон үнэлгээ, шалгалтын баримт бичгийг урьдчилан ил болгох, тодорхой нэр дэвшигчийн талаар хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр байр сууриа илэрхийлэх;

87.11.5.нэр дэвшигчийн үнэлгээг үндэслэлгүйгээр өөрчлөх.

87.12.Мэргэшлийн хороо бие дааж, хараат бусаар үйл ажиллагаагаа явуулах нөхцөлийг Ерөнхий зөвлөл бүрдүүлнэ.

87.13.Шүүгчид нэр дэвшигчийн эрх зүйн мэдлэг болон шүүгчийн ажил хэргийн чадвар, мэргэшлийн түвшинг шалгаж, дүгнэлт гаргахад шаардлагатай баримт бичиг бүрдүүлэх, судлах, шалгалтын ажлыг зохион байгуулах, нэр дэвшигчийг товлосон цагт бэлэн байлгах зэрэг Мэргэшлийн хороонд туслах чиг үүргийг Ерөнхий зөвлөлийн ажлын алба хэрэгжүүлнэ.

87.14.Мэргэшлийн хороо ажлаа Ерөнхий зөвлөлд жил тутам тайлагнана.

88 дугаар зүйл.Шүүгчид нэр дэвшигчийг бүртгэх

88.1.Энэ хуулийн 34 дүгээр зүйлд заасан болзол, шаардлагыг хангасан гэж үзсэн иргэн шүүгчид нэрээ дэвшүүлэх эрхтэй.

88.2.Шүүгчид нэр дэвшигч /цаашид “Нэр дэвшигч” гэх/ энэ хуулийн 34 дүгээр зүйлд заасан болзол, шаардлагыг хангасан тухай баримтыг өргөдөл, анкет, байнга оршин суугаа газрын хаяг, гэр бүлийн болон эд хөрөнгийн байдлын тодорхойлолт, Монгол Улсын иргэний үнэмлэх, мэргэжлийн боловсролын диплом, нийгмийн даатгалын болон эрүүл мэндийн даатгалын дэвтэр, хөдөлмөр эрхэлж байгааг нотлох бусад баримт бичгийн нотариатаар гэрчлүүлсэн хуулбарын хамт Ерөнхий зөвлөлд цахимаар болон цаасан хэлбэрээр хүргүүлнэ.

88.3.Ерөнхий зөвлөл нэр дэвшигчийн бүрдүүлсэн баримт бичгийг хүлээн авч, бүрэн гүйцэд, үнэн зөв эсэхийг нягтлан шалгаж, бүртгэсэн, эсхүл бүртгэхээс татгалзсан тухай тогтоол гаргана.

88.4.Нэр дэвшигчийг бүртгэх, эсхүл бүртгэхээс татгалзах тухай Ерөнхий зөвлөлийн тогтоолыг цахим хуудас болон хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр нийтэд мэдээлнэ.

88.5.Ерөнхий зөвлөл шүүгчид нэр дэвшигчийн талаар олон нийтээс хуульд заасан шаардлага хангасан хэлбэрээр ирүүлсэн мэдээллийг шалгана.

88.6.Ерөнхий зөвлөл шүүгчид нэр дэвшигчийг бүртгэж дууссаны дараа энэ хуулийн 89 дүгээр зүйлд заасан үнэлгээ гаргуулахаар холбогдох баримт бичгийг Мэргэшлийн хороонд хүргүүлнэ.

89 дүгээр зүйл. Мэргэшлийн хорооны үнэлгээ

89.1. Мэргэшлийн хороо Ерөнхий зөвлөлөөс шүүгчид нэр дэвшигчийг бүртгэсэн тухай холбогдох баримт бичгийг хүлээн авснаас хойш 14 хоногийн дотор анхан шатны шүүхийн шүүгчид болон энэ хуулийн 34.4.2-т заасан нэр дэвшигчээс суурь болон тусгай шалгалт авч, хүн тус бүрээр үнэлгээ гаргана. Шүүгч нь шатлан дэвших зарчмын дагуу давж заалдах болон хяналтын шатны шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд нэр дэвшсэн тохиолдолд тусгай шалгалт авна.

89.2. Суурь шалгалт нь монгол хэлний бичгийн болон ярианы чадвар, Үндсэн хуулийн болон салбар эрх зүйн мэдлэг, мэдээллийн технологийн хэрэглээний программ ашиглах чадвар, эрх зүйн баримт бичгийн боловсруулалт, хууль хэрэглэх ур чадвар зэргээс бүрдэнэ.

89.3. Тусгай шалгалт нь хувь хүний зан төлөв, ёс зүй, нэр хүндийн байдал, Үндсэн хуулийн болон салбар эрх зүйн мэдлэг, шүүхийн шийдвэрт дүн шинжилгээ хийх чадвар, хуульчийн болон шүүгчийн ёс зүйн байдал, хууль тайлбарлан хэрэглэж эрх зүйн дүгнэлт өгөх чадвар, шүүн таслах ажиллагааны туршлага, удирдан зохион байгуулах авьяас, манлайлах ур чадвар зэргээс бүрдэнэ.

89.4. Мэргэшлийн хороо нэр дэвшигчээс шалгалт авч, тэнцсэн нэр дэвшигчийн холбогдох баримт бичгийг Ерөнхий зөвлөлд долоо хоногийн дотор хүргүүлнэ.

89.5. Нэр дэвшигчийн мэргэшил, ур чадвар, нэр хүндийн талаарх дүгнэлт гаргах журмыг Ерөнхий зөвлөл батална.

89.6. Ерөнхий зөвлөл Мэргэшлийн хорооны үнэлгээг тухай бүр олон нийтэд мэдээлнэ.

89.7. Энэ зүйлийн 89.1-д заасан үнэлгээ хоёр жилийн хугацаанд хүчинтэй байна.

90 дүгээр зүйл. Шүүхийн тамгын газар

90.1. Шүүх Тамгын газартай байна.

90.2. Улсын дээд шүүхээс бусад шүүхийн тамгын газар үйл ажиллагаагаа Ерөнхий зөвлөлд тайлагнана.

90.3. Шүүхийн тамгын газрын бүтэц, орон тоог тухайн шүүхийн ажлын ачаалал, онцлогийг харгалзан Ерөнхий зөвлөл батална.

90.4. Улсын дээд шүүхээс бусад шүүхийн тамгын газрын үйл ажиллагааны нийтлэг журмыг Ерөнхий зөвлөл тогтооно.

90.5. Шүүхийн тамгын газар нь тамга, тэмдэг, хэвлэмэл хуудас хэрэглэнэ.

91 дүгээр зүйл. Шүүхийн тамгын газрын чиг үүрэг

91.1.Шүүхийн тамгын газар захиргааны удирдлагын дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

91.1.1.энэ хуулийн 73, 74, 75, 76, 77 дугаар зүйлд заасан чиг үүргийг тухайн шүүхэд хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах;

91.1.2.шүүхийг өдөр тутмын үйл ажиллагаагаа хэвийн явуулах нөхцөлөөр хангах;

91.1.3.шүүхийн хөдөлмөр зохион байгуулалт, дотоод журмын биелэлтэд хяналт тавих;

91.1.4.шүүхэд хэрэг, нэхэмжлэл, гомдол, хүсэлтийг хүлээн авч, бүртгэх;

91.1.5.шүүхийн бичиг хэрэг, захидал харилцаа, шуудан, архивын үйл ажиллагааг зохион байгуулах;

91.1.6.шүүхийн эд хөрөнгийн бүртгэл, тооллого, эзэмшил, ашиглалт, хамгаалалтыг зохион байгуулж, эд хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдлыг хангах арга хэмжээ авах;

91.1.7.хэргийн эд мөрийн баримтыг хадгалах, зөөвөрлөх, холбогдох шийдвэрийг хэрэгжүүлэх;

91.1.8.тухайн шүүхийн шүүн таслах болон бусад ажиллагааны тоон мэдээлэл гаргах;

91.1.9.хуульд заасан бусад.

91.2.Шүүх хуралдааны тэмдэглэлийг мэдээллийн технологи ашиглан хөтөлж болно.

92 дугаар зүйл.Шүүхийн тамгын газрын даргын бүрэн эрх

92.1.Шүүхийн тамгын газрын дарга дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

92.1.1.шүүхийн тамгын газрыг өдөр тутмын удирдлагаар хангах;

92.1.2.шүүхийн тамгын газрын ажилтныг томилох, чөлөөлөх;

92.1.3.шүүхийн тамгын газрын төсвийг захиран зарцуулах, тайлагнах;

92.1.4.шүүхийн тамгын газрын ажлын тайланг тухайн шүүхдээ танилцуулах;

91.1.5.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

92.2.Шүүхийн тамгын газрын дарга бүрэн эрхийнхээ хүрээнд тушаал гаргана.

92.3.Шүүхийн тамгын газрын даргын бүрэн эрхийг Ерөнхий шүүгч болон шүүгч хэрэгжүүлэхийг хориглоно.

93 дугаар зүйл.Шүүхийн захиргааны ажилтан

93.1.Шүүгчийн туслах, шүүх хуралдааны нарийн бичгийн дарга, шүүхийн тамгын газрын ажилтан нь шүүхийн захиргааны ажилтан байна.

93.2.Шүүхийн захиргааны ажилтан дараах шаардлагыг хангасан байна:

93.2.1.Монгол Улсын иргэн байх;

93.2.2.Төрийн албаны тухай хууль болон бусад хуульд заасан болзол, шаардлагыг хангасан байх;

93.2.3.эрүүгийн хариуцлага хүлээж байгаагүй;

93.2.4.хуульд заасан ёс зүйн шаардлагыг хангасан байх;

93.2.5.тухайн ажил үүргийг гүйцэтгэх мэдлэг, боловсрол, туршлагатай байх.

94 дүгээр зүйл.Шүүгчийн туслах

94.1.Шүүгч туслахтай байх бөгөөд шүүгчийн туслах эрх зүйч мэргэжилтэй, хуульчийн мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл авсан байна.

94.2.Шүүгчийн туслах шүүгчийн удирдлага дор дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

94.2.1.шүүхэд ирүүлсэн тодорхой хэрэг, маргааны талаарх баримт бичгийн бүрдлийг судалж, шүүгчид танилцуулах;

94.2.2.хэрэг, маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагаатай холбогдуулан шүүгчээс даалгасан ажиллагааг гүйцэтгэх;

94.2.3.шүүгчийн үйл ажиллагаанд техник, зохион байгуулалтын туслалцаа үзүүлэх;

94.2.4.хэрэг, маргааныг шийдвэрлэхэд шаардлагатай хууль тогтоомжийн талаар болон бусад мэдээлэл бэлтгэх зэргээр шүүгчид туслах;

94.2.5.хэргийг товъёоглон хөтлөх;

94.2.6.тодорхой хэрэг, маргааны талаарх мэдээллийг нэгдсэн цахим санд оруулах;

94.2.7.шүүх хуралдааны бэлтгэл, зохион байгуулалтыг хангахад оролцох;

94.2.8.шүүхийн шийдвэр, тогтоол, шүүгчийн захирамжийн төсөл боловсруулах;

94.2.9.улсын тэмдэгтийн хураамж төлөгдсөн эсэхийг хянах;

94.2.10.хуульд заасан бусад.

94.3.Шүүгчийн туслахаар гурваас доошгүй жил ажилласан бол анхан шатны шүүхийн шүүгчийн сонгон шалгаруулалтад оролцох эрхтэй.

95 дугаар зүйл.Шүүх хуралдааны нарийн бичгийн дарга

95.1.Шүүхэд шүүх хуралдааны нарийн бичгийн дарга ажиллана.

95.2.Шүүх хуралдааны нарийн бичгийн дарга шүүх хуралдааныг даргалагчийн удирдлага дор дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

95.2.1.шүүх хуралдааны техник, зохион байгуулалтын бэлтгэлийг хангах;

95.2.2.шүүх хуралдааны тэмдэглэл хөтлөх;

95.2.3.шүүх хуралдааныг дуу болон дуу-дүрсний бичлэгээр баталгаажуулах;

95.2.4.шүүх хуралдааны тэмдэглэлийг хэргийн оролцогчид хуульд заасны дагуу танилцуулан, шүүгчээр баталгаажуулж, хэрэгт хавсаргах.

96 дугаар зүйл.Шүүхийн захиргааны бусад ажилтан

96.1.Шүүхийн зохион байгуулалт, мэдээлэл зүйн болон аж ахуй, санхүү, архив, бичиг хэргийн ажил, аюулгүй байдал, техникийн үйлчилгээ зэргийг хариуцсан шүүхийн тамгын газрын ажилтны чиг үүргийг Ерөнхий зөвлөл тогтооно.

96.2.Шүүхийн захиргааны ажилтан энэ хуульд заасан чиг үүргээс гадна хэрэг, маргаан хянан шийдвэрлэх холбогдох хуульд заасан тусгай эрх, үүрэг болон төрийн захиргааны албан хаагчийн хувьд төрийн албаны тухай хууль тогтоомжид заасан нийтлэг эрх, үүргийг хэрэгжүүлнэ.

96.3.Шүүх дэх эвлэрүүлэн зуучлагчийн үйл ажиллагааг холбогдох хуулиар зохицуулна.

97 дугаар зүйл.Шүүхийн захиргааны ажилтны ёс зүй

97.1.Шүүхийн захиргааны ажилтан төрийн албан хаагчийн ёс зүйн нийтлэг дүрэм, хэм хэмжээг мөрдөхөөс гадна ёс зүйн дараах ерөнхий шаардлагыг биелүүлж ажиллана:

97.1.1.шүүхэд хянан шийдвэрлэгдэж байгаа хэрэг, маргааны талаар тухайн хэргийн оролцогч, сонирхогч этгээдэд зөвлөгөө, мэдээлэл өгөхгүй, аливаа хэлбэрээр бусдад зуучлахгүй байх;

97.1.2.шүүхээр эцэслэн шийдвэрлэгдээгүй хэрэг, маргааны талаар хувийн таамаглал, урьдчилсан дүгнэлтээ бусдад илэрхийлэхгүй байх;

97.1.3.хэргийн оролцогчидтой хувийн харилцаа тогтоохгүй байх;

97.1.4.ажлын бус цагаар шүүхийн нэр хүндэд харшлах аливаа зохисгүй үйлдэл гаргахгүй байх;

97.1.5.шүүхэд хүндэтгэлтэй хандаж, ажлын байр, олон нийтийн дунд биеэ зөв авч явах.

98 дугаар зүйл.Шүүхийн захиргааны ажилтны сахилгын зөрчилд гомдол гаргах, түүнийг шийдвэрлэх

98.1.Шүүхийн захиргааны ажилтан мэргэжил, сахилгын зөрчил гаргасан гэж үзсэн этгээд тухайн шүүхийн тамгын газрын даргад гомдол гаргана.

98.2.Ёс зүйн шаардлагыг зөрчсөн шүүхийн захиргааны ажилтанд Төрийн албаны тухай хууль болон Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасны дагуу эрх бүхий албан тушаалтан сахилгын шийтгэл оногдуулна.

99 дүгээр зүйл.Шүүхийн захиргааны ажилтны сургалт

99.1.Шүүхийн захиргааны ажилтан Ерөнхий зөвлөлөөс зохион байгуулсан мэргэжлийн сургалтад хамрагдана.

АРВАН ТАВДУГААР БҮЛЭГ ШҮҮХИЙН САХИЛГЫН ХОРОО

100 дугаар зүйл.Шүүхийн сахилгын хороо

100.1.Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Дөчин есдүгээр зүйлийн 6 дахь хэсэгт заасны дагуу хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу шүүгчийг албан тушаалаас нь түдгэлзүүлэх, огцруулах болон сахилгын бусад шийтгэл оногдуулах чиг үүрэг бүхий бие даасан байгууллага болох Шүүхийн сахилгын хороо /цаашид “Сахилгын хороо” гэх/ ажиллах бөгөөд улсын хэмжээнд нэг байна.

100.2.Сахилгын хороо есөн гишүүний бүрэлдэхүүнтэй байх бөгөөд энэ хуулийн 100.4-т заасан Шүүгчдийн зөвлөл, Байнгын хороо, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнээс сонгогдсон болон томилогдсон тус бүр нэг гишүүн орон тооны, бусад гишүүн нь орон тооны бус байна.

100.3.Сахилгын хорооны гишүүн нь хууль зүйн өндөр мэргэшилтэй, хууль зүйн болон шүүн таслах ажиллагааны туршлагатай, эрх зүйч мэргэжлээрээ 10-аас доошгүй жил ажилласан шүүгч, хуульч, эрдэмтэн байна.

100.4.Сахилгын хорооны гишүүнд Шүүгчдийн зөвлөлөөс дөрөв, Байнгын хорооноос гурав, Ерөнхийлөгч болон хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнээс тус бүр нэг хүнийг тус тус сонгож, томилно.

100.5.Шүүгчдийн зөвлөлөөс дөрвөн шүүгчийг нийтээрээ, чөлөөтэй, шууд, тэгш сонгох эрхийн үндсэн дээр саналаа нууцаар гаргаж, олонхийн саналаар сонгоно. Байнгын хороо, Ерөнхийлөгч, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Сахилгын хорооны бусад гишүүдийг энэ хуулийн 79.1, 79.2, 79.3, 79.4, 79.6-д заасан журмыг удирдлага болгон сонгон шалгаруулж, томилно.

100.6.Сахилгын хорооны гишүүнийг Байнгын хороо сонгон шалгаруулах нарийвчилсан журмыг Байнгын хороо, Ерөнхийлөгч сонгон шалгаруулах нарийвчилсан журмыг Ерөнхийлөгч, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн сонгон шалгаруулах нарийвчилсан журмыг хууль зүйн асуудал асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хуульд нийцүүлэн тус тус батална.

100.7.Сахилгын хорооны бүрэлдэхүүнд Ерөнхий зөвлөлийн болон Мэргэшлийн хорооны гишүүн, шүүхийн захиргааны байгууллагын ажилтан, өмгөөлөгч, прокурор, төрийн алба хаах насны дээд хязгаарт хүрсэн болон сүүлийн

таван жилд улс төрийн албан тушаал болон улс төрийн намын удирдах албан тушаал эрхэлж байсан хүн орохыг хориглоно.

100.8.Сахилгын хорооны гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа дөрвөн жил байх бөгөөд зөвхөн нэг удаа сонгогдож, томилогдоно. Гишүүний бүрэн эрх сонгож, томилсноор эхэлж, дараагийн гишүүн сонгогдож, томилогдсоноор дуусгавар болно.

100.9.Сахилгын хорооны орон тооны гишүүний албан тушаалын зэрэг зиндаа, цалин хөлс, орон тооны бус гишүүний ажилласан хугацааны урамшуулал олгох журмыг Улсын Их Хурал тогтооно.

100.10.Сахилгын хорооны даргыг орон тооны гишүүд дотроос нууц санал хураалтаар нийт гишүүдийн олонхийн саналаар сонгох бөгөөд даргын бүрэн эрхийн хугацаа гишүүний бүрэн эрхийн хугацаатай адил байна.

100.11.Сахилгын хороо бүрэн эрхийнхээ хүрээнд гомдол, мэдээлэл, сахилгын хэргийг дангаар болон хамтын зарчмаар хянан хэлэлцэж, шийдвэрээ олонхийн саналаар гаргана.

100.12.Сахилгын хорооны дарга, гишүүн нь хүний эрхэм чанар, хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэх, шударга байх, төвийг сахих, хууль дээдлэх, ялгаварлан гадуурхахгүй байх, ашиг сонирхлын зөрчлөөс зайлсхийх, гишүүний үүрэгтээ үнэнч байх, гишүүний нэр хүндээ эрхэмлэх зарчмыг баримтална.

100.13.Сахилгын хорооны үйл ажиллагааны үндсэн хэлбэр хуралдаан байна.

100.14.Сахилгын хороо нь гомдол хуваарилах болон хуралдааныхаа дэгийг өөрөө тогтооно.

100.15.Сахилгын хорооны гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа дуусахаас өмнө орон гарсан, эсхүл бүрэн эрхийн хугацаа дууссан бол тухайн өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор тухайн гишүүнийг сонгосон, эсхүл томилсон байгууллага энэ хуулийн 100.5, 100.6-д заасан журмын дагуу шийдвэрлэнэ.

100.16.Сахилгын хорооны гишүүд сонгогдсон эсхүл томилогдсоноос хойш долоо хоногийн дотор Сахилгын хорооны нийт гишүүдийн зөвлөгөөн (цаашид “зөвлөгөөн” гэх)-ийг зохион байгуулна.

100.17.Сахилгын хорооны дарга, гишүүн бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхэд аливаа этгээд хөндлөнгөөс оролцох, нөлөөлөх, заавар өгөх, үйл ажиллагаанд нь саад учруулахыг хориглоно.

100.18.Ажлын албаны бүтэц, орон тоо, үйл ажиллагааны дүрмийг Сахилгын хороо батална.

100.19.Сахилгын хорооны бие даан ажиллах, үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах, үндсэн чиг үүргээ бүрэн хэрэгжүүлэх санхүүгийн баталгааг төр хангана.

100.20.Сахилгын хороо хэвлэмэл хуудас, тамга, тэмдэгтэй байна.

101 дүгээр зүйл.Сахилгын хорооны даргын бүрэн эрх

101.1.Сахилгын хорооны дарга дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

101.1.1.ажлын албыг удирдан зохион байгуулах, хуралдааныг даргалах, бүрэлдэхүүнийг томилох;

101.1.2.хуралдаан даргалагчийг гишүүдээс томилох, хуралдааныг товлон зарлах;

101.1.3.илтгэгч гишүүний хүсэлтийн дагуу гомдол, мэдээллийг шалгах хугацааг 30 хүртэл хоногоор сунгах, уг ажиллагааг түдгэлзүүлэх, сэргээх;

101.1.4.Сахилгын хороог дотоод, гадаад харилцаанд төлөөлөх;

101.1.5.өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах асуудлаар төрийн байгууллага, албан тушаалтантай харилцах;

101.1.6.хуралдааны бэлтгэл, шийдвэрийн биелэлтийг хангах, хяналт тавих;

101.1.7.ажлын албаны даргыг томилох, чөлөөлөх;

101.1.8.төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн хувьд төсвийн төсөл боловсруулж, хуульд заасны дагуу эрх бүхий байгууллагад хүргүүлэх;

101.1.9.ажлын тайланг нэгтгэж, Сахилгын хороо, Улсын дээд шүүх Шүүгчдийн зөвлөлд танилцуулах;

101.1.10.зөвлөгөөнийг товлон хуралдуулах;

101.1.11.гомдол, мэдээллийг шалгах явцад хэргийн оролцогчоос гаргасан гишүүнийг татгалзан гаргах тухай хүсэлтийг шийдвэрлэх;

101.1.12.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

101.2.Сахилгын хорооны даргын эзгүйд Сахилгын хорооны орон тооны хамгийн ахмад настай гишүүн орлоно.

101.3.Сахилгын хорооны дарга хуралдаанд таслах эрхтэй оролцох бөгөөд гишүүний бүрэн эрхийг нэгэн адил хэрэгжүүлнэ.

101.4.Сахилгын хорооны дарга бүрэн эрхийнхээ хүрээнд тушаал, захирамж гаргана.

102 дугаар зүйл.Сахилгын хорооны гишүүний эрх

102.1.Сахилгын хорооны гишүүн /цаашид “Гишүүн” гэх/ дараах эрхийг хэрэгжүүлнэ:

102.1.1.гомдол, мэдээллийг шалгахтай холбогдуулан оролцогчийг дуудан ирүүлэх, нотлох баримт гаргуулж авах, цуглуулах, тайлбар авах, шинжээч томилох;

102.1.2.гомдол, мэдээллийн дагуу шүүгчид сахилгын хэрэг үүсгэх, үүсгэхээс татгалзах;

102.3.сахилгын хэргийг шалгаж шийдвэрлэх бэлтгэл ажлыг хангах, зохион байгуулах;

102.1.4.ажлын албаны ажилтанд даалгавар өгөх;

102.1.5.Сахилгын хорооны хуралдаанд таслах эрхтэй оролцох;

102.1.6.шаардлагатай тохиолдолд Сахилгын хорооны даргад гомдол, мэдээллийг шалгах ажиллагааны хугацаа сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх тухай хүсэлт гаргах;

102.1.7.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

102.2.Гишүүн бүрэн эрхийнхээ хүрээнд захирамж гаргана.

103 дугаар зүйл.Сахилгын хорооны дарга, гишүүдийн үүрэг, хориглох зүйл

103.1.Сахилгын хорооны дарга, гишүүн дараах үүрэгтэй:

103.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуульд заасан чиг үүргээ хараат бусаар гүйцэтгэж, гишүүний хараат бус байдалд хүндэтгэлтэй хандах;

103.1.2.албаны үүргээ хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хууль зүйн мэдлэг, ур чадварыг эзэмших, шүүгчийн ёс зүй, сахилгын талаарх сургалтад хамрагдах, бие даан суралцах;

103.1.3.Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд заасан албан тушаалтанд тавигдах хориглолт, хязгаарлалтыг сахин мөрдөх;

103.1.4.Сахилгын хорооны гишүүний ёс зүйн дүрмийг чандлан сахих;

103.1.5.хуульд заасан бусад үүрэг.

103.2.Сахилгын хорооны дарга, гишүүнд дараах зүйлийг хориглоно:

103.2.1.илтгэгч гишүүнээс бусад гишүүн сахилгын хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны нэг талыг байлцуулахгүйгээр нөгөө талтай харилцах, тийм санаачилга гаргах, зөвшөөрөх;

103.2.2.бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх явцад олж авсан төрийн болон албаны, байгууллага, хувь хүний нууцтай холбоотой мэдээллийг задруулах, албан үүрэгтэйгээ холбоогүй зорилгоор ашиглах;

103.2.3.өөрийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол хөндөгдсөнөөс бусад тохиолдолд шүүхэд хэрэг, маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцох, бусдыг төлөөлөх;

103.2.4.сахилгын хэргийн оролцогч болон хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд ашиг сонирхол нь хөндөгдөх этгээдээс бэлэг, шан харамж, зээл, эд хөрөнгө, хандив, үйлчилгээ, бусад үнэ бүхий зүйл авах;

103.2.5.хараат бус, төвийг сахих байдалд харшлах улс төрийн үйл ажиллагаанд оролцох;

103.2.6.өөрийн, эсхүл бусдын хувийн ашиг сонирхлыг хангах зорилгоор уг албан тушаалын нэр хүндийг урвуулан ашиглах, зохисгүй байдал гаргах;

103.2.7.хуульд заасан бусад.

103.3.Дарга, гишүүн дараах тохиолдолд сахилгын хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанаас татгалзан гарах үүрэгтэй:

103.3.1.гомдлыг өөрөө, эсхүл түүний ажилладаг байгууллага гаргасан;

103.3.2.хэргийн оролцогчийн гэр бүлийн гишүүн, төрөл, садан, хэргийн оролцогчтой хувийн харилцаатай;

103.3.3.ашиг сонирхлын зөрчил үүсэж болзошгүй нөхцөл байдал бий болсон;

103.3.4.тухайн хэргийг шударгаар шийдвэрлэж чадах эсэх талаар үндэслэл бүхий эргэлзээ байвал.

103.4.Сахилгын хорооны гишүүний ёс зүйн дүрмийг Сахилгын хороо баталж, мөрдөнө.

103.5.Сахилгын хорооны дарга, гишүүнийг дараах үндэслэлээр огцруулна:

103.5.1.хуралдааныг удаа дараа хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр тасалсан;

103.5.2.гэмт хэрэг үйлдсэн нь хуулийн хүчин төгөлдөр шүүхийн шийдвэрээр тогтоогдсон;

103.5.3.энэ хуулийн 103.1, 103.2-т заасныг ноцтой, эсхүл удаа дараа зөрчсөн;

103.6.Шүүгчдийн зөвлөл энэ хуулийн 103.5-д заасан үндэслэлээр шүүгч гишүүнийг Сахилгын хорооны гишүүнээс олонхийн саналаар эгүүлэн татна.

103.7.Энэ хуулийн 103.5-д заасан үндэслэлээр Сахилгын хорооны бусад гишүүнийг огцруулах асуудлыг Байнгын хороо дийлэнхи олонхийн саналаар, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн холбогдох дүгнэлтийг үндэслэн тус тус шийдвэрлэнэ.

103.8.Сахилгын хорооны дарга, гишүүнд энэ хуулийн 103.5.2, 103.5.3-т зааснаас бусад зөрчилд хаалттай, эсхүл нээлттэй сануулах шийтгэлийг Сахилгын хороо оногдуулах бөгөөд уг асуудлыг шийдвэрлэхэд шалгагдаж байгаа гишүүнийг оролцуулахгүй.

103.9.Сахилгын зөрчилд шалгагдаж байгаа Сахилгын хорооны дарга, гишүүн нь энэ хуулийн 104.1.1-104.1.5-д заасан эрхийг эдэлнэ.

103.10.Сахилгын хорооны гишүүнийг бүрэн эрхийнхээ хүрээнд гаргасан, эсхүл санал өгсөн шийдвэрийн агуулгад үндэслэн огцруулах, эгүүлэн татах, бусад сахилгын шийтгэл оногдуулахыг хориглоно.

104 дүгээр зүйл.Сахилгын хорооны ажлын алба

104.1.Сахилгын хороо ажлын албатай байх бөгөөд дарга нь хууль зүйн дээд боловсролтой, Төрийн албаны тухай хуульд заасан шаардлагыг хангасан байна.

104.2.Ажлын алба нь дарга, гишүүний бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхэд туслалцаа үзүүлэх, үйл ажиллагааг хэвийн явуулах нөхцөлийг хангах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

104.3.Ажлын албаны дарга нь дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

104.3.1.Ажлын албыг өдөр тутмын удирдлагаар хангах, ажилтанг томилж, чөлөөлөх, төсвийг захиран зарцуулах, ажлын тайланг Сахилгын хороонд тайлагнах;

104.3.2.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

104.4.Ажлын албанд сахилгын хэргийг хянан шалгах нэгж байх бөгөөд дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ:

104.4.1.Сахилгын хороонд харьяалагдах гомдол, мэдээллийг ажлын албаны бичиг хэргийн ажилтнаас хүлээн авч бүртгэх, Сахилгын хорооны даргад танилцуулах, хуваарилагдсан гишүүнд шилжүүлэн өгөх;

104.4.2.гомдол, мэдээлэл гаргагчид Сахилгын хорооны үйл ажиллагаа, журам, хяналт шалгалтын явцын талаар мэдээлэл өгөх;

104.4.3.Сахилгын хорооны болон ажлын албаны дарга, гишүүний өгсөн үүрэг, даалгаврыг зохих журмын дагуу шуурхай гүйцэтгэх;

104.4.4.гишүүнд шалгалтын үр дүнгийн талаар танилцуулга бэлтгэхэд нь туслах;

104.4.5.гишүүнийг шаардлагатай хууль тогтоомж, холбогдох мэдээллээр хангах;

104.4.6.дарга, гишүүнд техник, зохион байгуулалтын туслалцаа үзүүлэх;

104.4.7.харьяаллын бус, нэр, хаяггүй болон хуульд заасан шаардлага хангаагүй гомдол, мэдээллийг гишүүнд танилцуулж, шийдвэрлүүлэх;

104.4.8.Сахилгын хорооны хуралдааны бэлтгэлийг зохион байгуулах, шийдвэрийг албажуулах, хэрэгжилтэд хяналт тавих, үйл ажиллагааг хэвийн явуулах нөхцөлөөр хангах;

104.4.9.Сахилгын хорооны шийдвэр, албан бичиг бусад баримт бичгийг холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлэх;

104.4.10.гомдол, мэдээлэл, Сахилгын хорооноос гаргасан шийдвэрийн талаар бүртгэл хөтөлж, тайлан гаргах;

104.4.11.сахилгын хэрэг, сахилгын хорооны шийдвэр, албан бичиг, бусад баримт бичгийг хадгалах, хамгаалах, зохих журмын дагуу архивлах;

104.4.12.хуульд заасан бусад чиг үүрэг.

104.6.Ажлын албаны дарга, гишүүн нь Ажлын албаны ажилтны ёс зүйн дүрмийг мөрдөхөөс гадна энэ хуулийн 103.1, 103.2, 103.3-т заасан зохицуулалт нэгэн адил хамаарна.

104.7.Энэ хуулийн 104.6-д заасан үүргээ Ажлын албаны ажилтан зөрчсөн тухай гомдлыг Ажлын албаны даргад, Ажлын албаны дарга зөрчсөн тухай гомдлыг Сахилгын хорооны даргад гаргана.

104.8.Энэ хуулийн 104.6-д заасныг зөрчсөн Ажлын албаны дарга, ажилтанд Төрийн албаны тухай хууль болон Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасны дагуу сахилгын шийтгэл оногдуулна.

АРВАН ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ САХИЛГЫН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ

105 дугаар зүйл.Шүүгчид холбогдох сахилгын хэргийг хянан шийдвэрлэх ерөнхий нөхцөл

105.1.Сахилгын хэргийг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа нь энэ хуулийн 57.1-д заасан сахилгын зөрчлийн тухай гомдол, мэдээлэл /цаашид “гомдол, мэдээлэл” гэх/-ийг хүлээн авах, шалгах, Сахилгын хорооны хуралдаанаар хянан шийдвэрлэх, гомдол гаргах, гомдлыг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанаас бүрдэнэ.

105.2.Сахилгын хороо шүүгчийн сахилгын хэргийг хянан шийдвэрлэхдээ хууль дээдлэх, шударга, ил тод байх, хараат бус байх, гомдол, мэдээллийг заавал хянан шийдвэрлэх зарчмыг мөрдлөг болгоно.

105.3.Гомдол, мэдээллээсээ татгалзсан эсэхээс үл хамааран сахилгын хэргийг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг заавал явуулна.

105.4.Сахилгын хороо гомдол, мэдээлэл шалгах явцад гомдол, мэдээлэлд дурдагдаагүй боловч шүүгчийн сахилгын зөрчил гарсан байж болзошгүй үйл баримт илэрвэл хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулна.

105.5.Гомдол, мэдээлэл гаргагч, шүүгч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгчийг сахилгын хэргийн оролцогч гэнэ.

105.6.Сахилгын хороо хүн, хуулийн этгээдээс ирүүлсэн гомдол, мэдээллийг 60 хоногийн дотор шалгаж хянан шийдвэрлэнэ.

106 дугаар зүйл.Сахилгын хэргийн оролцогчийн эрх, үүрэг

106.1.Сахилгын хэргийн оролцогч сахилгын хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд дараах эрхтэй:

106.1.1.гомдол, мэдээлэл, шалгалтын баримт бичигтэй танилцах, тэмдэглэл хийх, баримтыг хуулбарлан авах, амаар болон бичгээр тайлбар гаргах, төлөөлөгч, өмгөөлөгч авах, нотлох баримт гаргаж өгөх;

106.1.2.Сахилгын хорооны хуралдаанд биечлэн болон цахимаар оролцох, тайлбар гаргах, хуралдааныг хойшлуулах талаар хүсэлтийг нэг удаа бичгээр болон цахимаар гаргах;

106.1.3.Сахилгын хорооны гишүүнээс энэ хуульд заасан үндэслэлээр татгалзах хүсэлт гаргах;

106.1.4.хэргийн оролцогч монгол хэл мэдэхгүй, эсхүл хэлгүй, дүлий, бичгээр харилцах чадваргүйн улмаас мэргэжлийн болон бусад шаардлагатай туслалцаа авах боломжгүй бол орчуулагч, хэлмэрч, өмгөөлөгч, төлөөлөгчийн тусламж авах;

106.1.5.гишүүний гаргасан захирамж, сахилгын хорооны тогтоол, магадлалыг эс зөвшөөрч, энэ хуульд заасны дагуу гомдол гаргах;

106.2.Сахилгын хэргийн оролцогч сахилгын хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд дараах үүрэгтэй:

106.2.1.сахилгын хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам, хуралдааны дэгийг сахих;

106.2.2.Сахилгын хорооны дуудсанаар хүрэлцэн ирэх;

106.2.3.хэргийн оролцогч үнэн зөв тайлбар өгөх;

106.2.4.Сахилгын хорооны шаардсан мэдээлэл, нотлох баримтыг гаргаж өгөх.

106.3.Хэргийн оролцогч дуу, дуу-дүрсний бичлэг хийх, утсаар ярихыг хориглоно. Энэ хориглолт нь энэ хуульд заасны дагуу хуралдааны тэмдэглэл хөтлөх зорилгоор дуу, дуу-дүрсний бичлэг хийхэд үйлчлэхгүй.

106.4.Согтуурсан буюу мансуурсан этгээдийг хуралдаанд оруулахыг хориглоно.

106.5.Сахилгын хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам, хуралдааны дэг зөрчсөн этгээдэд хуралдаан даргалагч урьдчилан сануулна. Дахин зөрчил

гаргасан этгээдийг хуралдаан даргалагч хуралдааны танхимаас гаргаж энэ тухай хуралдааны тэмдэглэлд бичиж, хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

107 дугаар зүйл.Гомдол, мэдээлэл гаргах, хүлээн авах

107.1.Сахилгын зөрчил гарсан гэж үзсэн хүн, албан тушаалтан, хуулийн этгээд шүүгчид сахилгын хэрэг үүсгүүлэхээр Сахилгын хороонд гомдол, мэдээлэл гаргана.

107.2.Гомдол, мэдээллийг ажлын албаны ажилтан хүлээн авч, хавсаргасан баримт, хуудасны тоог бүртгэх дэвтэрт бичиж, гарын үсэг зуруулан, баримт үйлдэх ба хуудасны тоо, огноо, цаг, минутыг тэмдэглэн баталгаажуулна.

107.3.Ажлын албаны ажилтан гомдол, мэдээллийг хүлээн авснаас хойш гурав хоногийн дотор Сахилгын хорооны даргад танилцуулна.

107.4.Сахилгын хорооны дарга гомдол, мэдээллийг шалгуулахаар гишүүн /цаашид “илтгэгч гишүүн” гэх/-д тогтоосон журмаар гурав хоногт багтаан хуваарилна. Хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас дээрх журмыг хэрэглэх боломжгүй тохиолдолд тогтоосон журмын дагуу дараагийн гишүүнд нэн даруй хуваарилна.

108 дугаар зүйл.Гомдол, мэдээллийг шалгах

108.1.Илтгэгч гишүүн гомдол, мэдээллийг хүлээн авсан өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор шалгаж, сахилгын хэрэг үүсгэх, эсхүл үүсгэхээс татгалзах тухай захирамж гаргана.

108.2.Илтгэгч гишүүн гомдол, мэдээллийн хувийг шүүгчид тайлбар авахаар хүргүүлнэ. Шүүгч гомдол, мэдээллийн хувийг хүлээн авсан өдрөөс хойш 14 хоногийн дотор тайлбар, нотлох баримтын хамт тухайн гишүүнд хүргүүлнэ.

108.3.Энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол нотлох баримт нь Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 31-42 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангасан байна.

108.4.Нэг шүүгчид холбогдуулан гаргасан хэд хэдэн гомдол, мэдээлэл, мөн хэд хэдэн шүүгчид холбогдуулан гаргасан нэг агуулга бүхий гомдол, мэдээллийг нэгтгэн шалгаж, хянан шийдвэрлэж болно.

108.5.Илтгэгч гишүүн шаардлагатай гэж үзвэл захирамж гарган нотлох баримт бүрдүүлэх, цуглуулах даалгаврыг ажлын албаны ажилтнаар гүйцэтгүүлэх бөгөөд захирамжид ажилтны хийх ажлын үндсэн чиглэлийг тодорхой заана.

108.6.Илтгэгч гишүүн бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхэд хүн, төрийн болон бусад байгууллага, албан тушаалтнаас дэмжлэг үзүүлэх, шаардлагатай нотлох баримт, мэдээллийг гаргаж өгөх үүрэгтэй.

108.7.Сахилгын хорооны дарга гомдол, мэдээллийг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг түдгэлзүүлэхдээ Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 65 дугаар зүйлийг баримтлах бөгөөд түдгэлзүүлсэн үндэслэл арилмагц

хэргийн оролцогч болон гишүүний хүсэлтээр хянан шийдвэрлэх ажиллагааг сэргээж, хугацааг үргэлжлүүлэн тоолно.

108.8.Гомдол, мэдээлэл шалгах ажиллагааг хаалттай явуулна.

108.9.Шүүгчид сахилгын хэрэг үүсгэх, эсхүл үүсгэхээс татгалзах тухай захирамжийг энэ хуулийн 111.8, 111.9, 111.10-д заасан журмын дагуу гомдол, мэдээлэл гаргагч болон шүүгчид хүргүүлнэ.

108.10.Шүүгчид сахилгын хэрэг үүсгэхээс татгалзсан захирамжийг гомдол гаргагч эс зөвшөөрвөл уг захирамжийг гардаж авснаас хойш 14 хоногийн дотор Сахилгын хороонд гомдол гаргах эрхтэй. Энэ хугацааны дотор гомдол гаргаагүй бол захирамж хуулийн хүчин төгөлдөр болно.

109 дүгээр зүйл.Сахилгын хорооны хуралдаан

109.1.Сахилгын хэрэг хянан шийдвэрлэх Сахилгын хорооны хуралдаан /цаашид “Сахилгын хорооны хуралдаан” гэх/ нь шүүгчид үүсгэсэн сахилгын хэрэг болон сахилгын хэрэг үүсгэхээс татгалзсан захирамжинд гаргасан гомдлыг хянан шийдвэрлэнэ.

109.2.Сахилгын хорооны хуралдаан илтгэгч гишүүн болон Сахилгын хорооны 5-аас доошгүй гишүүний ирцтэйгээр хуралдаж сахилгын хэрэг, гомдлыг 30 хоногийн дотор хянан шийдвэрлэнэ. Илтгэгч гишүүн сахилгын зөрчлийн талаарх шалгалтын дүнг Сахилгын хорооны хуралдаанд танилцуулах боловч тухайн хэргийг эцэслэн шийдвэрлэхэд оролцохгүй.

109.3.Ажлын алба Сахилгын хорооны хуралдааны товыг гишүүдэд мэдэгдэж, захирамж болон холбогдох бусад баримтыг хувилж болон цахимаар гурваас доошгүй хоногийн өмнө хүргүүлнэ.

109.4.Хэргийн оролцогчдод Сахилгын хорооны хуралдаан болохоос долоогоос доошгүй хоногийн өмнө товыг мэдэгдэж энэ тухай баримт үйлдэж хэрэгт хавсаргана.

109.5.Сахилгын хорооны хуралдаанд хэргийн оролцогч оролцож болно. Хэргийн оролцогч хуралдаан болохоос өмнө хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас хүрэлцэн ирэх боломжгүй тухай хүсэлтээ бичгээр болон цахимаар ирүүлсэн бол нэг удаа хуралдааныг хойшлуулж болно.

109.6.Хэргийн оролцогчдод хуралдааны товыг мэдэгдсэн боловч оролцох хүсэлтээ бичгээр болон цахимаар ирүүлээгүй, хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр ирээгүй нь хуралдааныг хойшлуулах үндэслэл болохгүй.

109.8.Бүрэлдэхүүнд орсон гишүүнийг энэ хуулийн 103.3-т заасан үндэслэлээр татгалзан гаргах тухай хэргийн оролцогчоос хүсэлт гаргавал тухайн гишүүнийг байлцуулахгүйгээр бүрэлдэхүүн уг асуудлыг шийдвэрлэнэ. Бүрэлдэхүүний санал тэнцсэн тохиолдолд тухайн гишүүнийг татгалзан гаргаж, хуралдааныг хойшлуулах тухай тогтоол гаргана. Харин бүрэлдэхүүнээр нь буюу олонхийг татгалзан гаргах хүсэлт гаргавал Сахилгын хорооны дарга хоёр өдрийн дотор шийдвэрлэнэ.

110 дугаар зүйл.Сахилгын хорооны хуралдааны дараалал

110.1.Сахилгын хорооны хуралдаан доор дурдсан дарааллаар явагдана:

110.1.1.Сахилгын хорооны хуралдаан даргалагч хуралдааныг нээж, хянан шийдвэрлэх гэж байгаа хэргийн талаар мэдэгдэх;

110.1.2.хуралдааны ирцийг нарийн бичгийн дарга бүртгэж, ирээгүй оролцогчид, хуралдааны товыг урьдчилан мэдэгдсэн эсэх, ямар шалтгаанаар ирээгүй болохыг хуралдаан даргалагчид танилцуулах;

110.1.3.хэргийн оролцогчидтой танилцаж, төлөөлөх, өмгөөлөх бүрэн эрхийг шалгаж, эрх, үүргийг тайлбарлах;

110.1.4.хуралдаан даргалагч бүрэлдэхүүнийг танилцуулан, татгалзан гаргах эрхийг хэргийн оролцогчдод тайлбарлан өгөх;

110.1.5.шинээр нотлох баримт гаргаж өгөх эсэхийг асуух;

110.1.6.хэргийн оролцогчдын гаргасан хүсэлтийг шийдвэрлэх;

110.1.7.илтгэгч гишүүн сахилгын хэргийн талаар илтгэж, хэрэгт авагдсан нотлох баримт, гомдол, мэдээллийн шалгалтын дүнгийн талаар танилцуулах;

110.1.8.гомдол гаргагчийн гомдлын үндэслэлийг сонсох;

110.1.9.хэргийн оролцогчдын тайлбарыг сонсох;

110.1.10.нотлох баримтыг шинжлэн судлах;

110.1.11.гишүүд хуралдаанд оролцогчдоос асуулт асууж, хариулт авах;

110.1.12.хэргийн оролцогчдоос нэмэлт тайлбарыг сонссоны дараа хуралдаан завсарлаж, бүрэлдэхүүн шийдвэр гаргахаар зөвлөлдөх тасалгаанд орох.

110.2.Зөвлөлдөх үед гишүүд хэлэлцэж байгаа асуудлаар ил санал хурааж, олонхийн саналаар шийдвэрлэнэ. Гишүүдийн санал тэнцвэл захирамж хэвээр үлдэнэ. Гишүүн санал өгөхөөс татгалзах, түдгэлзэх эрхгүй. Гишүүд нэрийн эхний үсгийн цагаан толгойн дарааллаар саналаа хэлнэ. Зөвлөлдөх явцад гаргасан гишүүний санал нууц байна.

110.3.Сахилгын хорооны хуралдааныг нээлттэй явуулна. Хэргийн нотлох баримт, үйл явдал нь төрийн болон албаны, байгууллагын, хувь хүний нууцад хамаарах бол хэргийн оролцогчийн хүсэлтээр, эсхүл гишүүдийн санаачилгаар хуралдааныг бүрэн, эсхүл зарим хэсгийг хаалттай явуулж болно.

110.4.Сахилгын хорооны хуралдааны тэмдэглэлийг ажлын албаны ажилтан хөтөлж, ажлын долоон өдрийн дотор албажуулж, тэмдэглэлд хуралдаан даргалагч болон ажилтан гарын үсэг зурж, тэмдэг дарна.

111 дүгээр зүйл.Сахилгын хорооны хуралдааны шийдвэр

111.1.Сахилгын хорооны хуралдаанаар сахилгын хэрэг, гомдлыг хянан хэлэлцээд дараах шийдвэрийн аль нэгийг гаргана:

111.1.1.шүүгчид сахилгын шийтгэл оногдуулах;
111.1.2.сахилгын хэргийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгож, шүүгчийг цагаатгах;

111.1.3.сахилгын хэрэг үүсгэхээс татгалзсан захирамжийг хэвээр үлдээх;

111.1.4.сахилгын хэрэг үүсгэхээс татгалзсан захирамжийг хүчингүй болгож, шүүгчид сахилгын хэрэг үүсгүүлэхээр илтгэгч гишүүнд шилжүүлэх;

111.1.5.сахилгын хэргийг дахин шалгуулахаар илтгэгч гишүүнд хүргүүлэх;

111.1.6.шүүгчийн гэмт хэргийн шинжтэй үйлдлийг шалгуулахаар эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд шилжүүлэх.

111.2.Энэ хуулийн 111.1.1, 111.1.2-т заасны дагуу сахилгын хэргийг эцэслэн шийдвэрлэж байгаа тохиолдолд магадлал гаргана.

111.3.Энэ хуулийн 111.1.3, 111.1.4, 111.1.5, 111.1.6-д заасан болон хянан шийдвэрлэх ажиллагаатай холбоотой бусад асуудлаар Сахилгын хорооны тогтоол гаргах бөгөөд тогтоол нь эцсийн шийдвэр байна.

111.4.Сахилгын хороо өөрийн бүрэн эрхэд хамаарахгүй асуудлаар гаргасан гомдол, мэдээллийг харьяалах байгууллагад шилжүүлж, тогтоол гаргана.

111.5.Сахилгын хорооны захирамж, тогтоол, магадлал хууль ёсны бөгөөд үндэслэл бүхий байна.

111.6.Тогтоол, магадлал танилцуулан сонсгосноор хүчинтэй болох бөгөөд тогтоол, магадлалд даргалагч, гишүүд гарын үсгээ зурж, тамга дарж албажуулна. Бүрэлдэхүүнд орсон гишүүд тогтоол, магадлалд гарын үсэг зурахаас татгалзах эрхгүй.

111.7.Сахилгын хорооны хуралдаанаас гаргах тогтоол, магадлал нь доор дурдсан агуулга бүхий удиртгал, тодорхойлох, үндэслэх, тогтоох хэсэгтэй байна:

111.7.1.удиртгал хэсэгт тогтоол, магадлалыг хэзээ, хаана гаргасан, бүрэлдэхүүнд орсон гишүүдийг нэрлэн заана;

111.7.2.тодорхойлох хэсэгт гомдол, мэдээллийн болон шүүгчийн тайлбарын агуулгыг тусгана;

111.7.3.үндэслэх хэсэгт гэрчийн мэдүүлэг, шинжээчийн дүгнэлт, шалгалтын танилцуулга зэрэг гомдлыг хянан шийдвэрлэхэд үндэс болсон нотлох баримтыг үнэлж, хууль зүйн үндэслэл, түүнийг хэрхэн дүгнэсэн тухай заана;

111.7.4.тогтоох хэсэгт гомдлыг хянан шийдвэрлэхэд үндэслэсэн хуулийн болон Шүүгчийн ёс зүйн дүрмийн холбогдох заалт, шийтгэлийн төрөл гомдол гаргах журмыг тодорхой тусгана.

111.7.5.тогтоол, магадлалын тогтоох хэсэг нь захиран тушаах хэлбэртэй байна.

111.8.Ажлын алба нь сахилгын хэргийг хянан шийдвэрлэсэн тогтоол, магадлалыг албажуулснаас хойш 14 хоногийн дотор хэргийн оролцогчдын оршин суугаа /оршин байгаа/ газар болон ажлын газрын аль нэг хаягаар баталгаат шуудангаар, эсхүл ажлын албаны ажилтнаар хүргүүлнэ.

111.9.Энэ хуулийн 111.8-т заасны дагуу хүргүүлснээр тогтоол, магадлалыг гардан авсанд тооцно.

111.10.Ажлын албаны ажилтан тогтоол, магадлалыг хэргийн оролцогчдод гардуулан өгсөн буюу хүргүүлсэн тухай баримт үйлдэж, хэрэгт хавсаргах бөгөөд энэ нь гомдол гаргах хугацааг тоолох үндэслэл болно.

112 дугаар зүйл.Сахилгын хорооны магадлалд гомдол гаргах

112.1.Энэ хуулийн 111.2-т заасан Сахилгын хорооны магадлалыг эс зөвшөөрвөл хэргийн оролцогч хүлээн авснаас хойш 14 хоногийн дотор Улсын дээд шүүхэд гомдол гаргах эрхтэй.

112.2.Гомдлыг ажлын албаны ажилтан хүлээн авч, хэргийн бусад оролцогчдод танилцуулан тайлбар гаргуулан хэрэгт хавсаргана.

112.3.Сахилгын хорооны магадлалд хэргийн оролцогчоос гомдол гаргасан тохиолдолд магадлалын биелэлт түдгэлзэнэ.

112.4.Гомдлыг Улсын дээд шүүх 30 хоногийн дотор хянан шийдвэрлэнэ.

112.5.Гомдлыг Улсын дээд шүүх танхим харгалзахгүйгээр таван шүүгчийн бүрэлдэхүүнтэй хянан шийдвэрлэх бөгөөд бүрэлдэхүүнийг нийт шүүгчдээс тохиолдлын журмаар сонгож Ерөнхий шүүгч томилно.

112.6.Хяналтын шатны шүүх хуралдаан хэзээ, хаана болохыг хэргийн оролцогчдод Улсын Дээд шүүхийн шүүгчийн туслах мэдэгдэж, баримтыг хэрэгт хавсаргана.

112.7.Хэргийн оролцогчдод шүүх хуралдааны товыг мэдэгдсэн боловч хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр шүүх хуралдаанд ирээгүй нь хэргийг хянан шийдвэрлэхэд саад болохгүй.

112.8.Улсын дээд шүүх сахилгын хэргийг Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 127 дугаар зүйлд заасан журмын дагуу хянан шийдвэрлэж тогтоол гаргана.

112.9.Хяналтын шатны шүүхийн тогтоол гармагц хуулийн хүчин төгөлдөр болох бөгөөд эцсийн шийдвэр байна.

113 дугаар зүйл.Шүүгчийн сахилгын хэргийн бүртгэл, тайлан болон магадлалын ил тод байдал

113.1.Ажлын алба шүүгчийн сахилгын хэргийн бүртгэл хөтөлж, Сахилгын хорооны үйл ажиллагааны тайланг гаргана.

113.2.Энэ хуулийн 113.1-д заасан бүртгэл, тайланд хамаарах мэдээлэл хөтлөх журмыг Сахилгын хороо баталж, тайланг цахим хуудсанд байршуулна.

113.3.Сахилгын хорооны магадлал хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш долоо хоногийн дотор цахим хуудсанд байршуулна.

114 дүгээр зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

114.1.Энэ хуулийг 2020 оны 5 дугаар сарын 25-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг